

«Թեղուտ» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվություններ`
պատրաստված Ֆինանսական հաշվետվությունների
միջազգային ստանդարտներին համապատասխան**

2013 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն	1
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	2
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	3
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն	4

Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Տեղեկատվություն Ընկերության վերաբերյալ	5
2.1 Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները	5
2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր	5
3. Կարևոր հաշվապահական դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ	17
4. Թողարկված, բայց դեռ ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ	20
5. Այլ եկամուտներ	21
6. Վարչական ծախսեր	22
7. Այլ ծախսեր	22
8. Ֆինանսական ծախսեր	22
9. Շահութահարկ	22
10. Հիմնական միջոցներ	24
11. Ոչ նյութական ակտիվներ	25
12. Պաշարներ	26
13. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	26
14. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	26
15. Սեփական կապիտալ և պահուստներ	27
16. Վարկեր և փոխառություններ	27
17. Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	28
18. Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ	29
19. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ	30
20. Պարտավորվածություններ և պայմանական պարտավորություններ	32
21. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակները և քաղաքականությունը	34
22. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցող դեպքեր	37

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

Ernst & Young CJSC
1 Northern Ave., office 27
Yerevan, 0001, Armenia
Tel: +374 (10) 500 790
+374 (10) 500 705
Fax: +374 (10) 500 706
www.ey.com/am

«Էրնսթ և Եյնգ» ՓԲԸ
ՀՀ, ք. Երևան 0001
Հյուսիսային պող. 1, գրասենյակ 27
Հեռ. +374 (10) 500 790
+374 (10) 500 705
Ֆաքս. +374 (10) 500 706

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն «Թեդուտ» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետերերին և ղեկավարությանը

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Թեդուտ» փակ բաժնետիրական ընկերության (այսուհետ՝ «Ընկերություն») կից ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտվող տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը, սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիրը և այլ պարզաբանող ծանոթագրություններ:

Ֆինանսական հաշվետվությունների համար ղեկավարության պատասխանատվությունը

Ղեկավարությունը պատասխանատու է սույն ֆինանսական հաշվետվությունները ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխան պատրաստելու և ճշմարիտ ներկայացնելու, ինչպես նաև այնպիսի ներքին վերահսկողության համակարգի համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը

Մեր պատասխանատվությունն է, անցկացված աուդիտի հիման վրա, կարծիք արտահայտել սույն ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ: Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Այդ ստանդարտները պահանջում են, որ մենք հետևենք էթիկայի պահանջներին և պլանավորենք ու իրականացնենք աուդիտը՝ ֆինանսական հաշվետվությունները էական խեղաթյուրումներից զերծ լինելու մասին ռոջամիտ հավաստիացում ձեռք բերելու նպատակով:

Աուդիտը ներառում է ընթացակարգերի իրականացում ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված գումարների և բացահայտումների վերաբերյալ աուդիտորական ապացույցներ ձեռք բերելու նպատակով: Ընտրված ընթացակարգերը կախված են աուդիտորի դատողությունից՝ ներառյալ խաբեության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկի գնահատումը: Այս ռիսկը գնահատելիս աուդիտորը դիտարկում է ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելու և արժանահավատ ներկայացնելու համար կիրառվող ընկերության ներքին վերահսկողության համակարգը, տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր մշակելու, սակայն ոչ ներքին վերահսկողության համակարգի արդյունավետության մասին կարծիք արտահայտելու նպատակով: Աուդիտը ներառում է նաև կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համապատասխանության, ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական գնահատումների հիմնավորվածության, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացման գնահատումը:

Մենք գտնում ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

EY

Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ

Կարծիք

Մեր կարծիքով, ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Հնկերության ֆինանսական վիճակը 2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ելույն ամսաթվին ավարտվող տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական միջոցների հոսքերը՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն:

«Էրնսթ և Յանգ» ՓԲԸ

Աուդիտի բաժնի հիմնադիր գործընկեր՝

Ռուսլան Խորոշվիլի

Գլխավոր տնօրեն՝ Հ.Սարգսյան՝ ի դեմս
լիազորված անձ Է. Հայրապետյանի (գործող 2013թ.
հուլիսի 31-ին տրված լիազորագրի հիման վրա)

Էրիկ Հայրապետյան

30 հունիսի 2014թ.

**Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն
2013 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար**

(հազար ՀՀ դրամ)

	Օան.	2013թ.	2012թ.
Այլ եկամուտներ	5	2,128,366	205,803
Վարչական ծախսեր	6	(322,541)	(210,204)
Այլ ծախսեր	7	(1,293,677)	(257,721)
Գործառնական շահույթ/(վնաս)		512,148	(262,122)
Ֆինանսական եկամուտ		89,156	-
Ֆինանսական ծախսեր	8	(456,452)	(77,267)
Շահույթ / (վնաս) նախքան շահութահարկը		144,852	(339,389)
Շահութահարկի գծով փոխհատուցում	9	49,263	22,144
Հաշվետու տարվա շահույթ/(վնաս)		194,115	(317,245)
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներ Հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ (համապարփակ վնաս), շահութահարկից հետո		-	-
		194,115	(317,245)

Ստորագրված է և հաստատված է թողարկման «Թեղուտ» ՓԲԸ-ի անունից՝

Գլխավոր տնօրեն՝

Գլխավոր հաշվապահ՝

30 հունիսի 2014թ.

**Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
2013 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ**

(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Ծան.</i>	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Ակտիվներ			
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	10	111,198,173	67,720,703
Ոչ նյութական ակտիվներ	11	131,494	136,048
Ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով տրված կանխավճարներ		6,527,692	10,643,939
Փոխհատուցման ենթակա ԱԱՀ		2,125,255	5,798,641
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ		119,982,614	84,299,331
Ընթացիկ ակտիվներ			
Պաշարներ	12	386,688	247,748
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	13	27,956	227,991
Փոխհատուցման ենթակա ԱԱՀ		6,822,075	-
Տրված կանխավճարներ		69,990	64,808
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	14	377,956	1,795,549
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ		7,684,665	2,336,096
Ընդամենը ակտիվներ		127,667,279	86,635,427
Կապիտալ և պարտավորություններ			
Մեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	15	3,100,100	3,100,100
Լրացուցիչ վճարված կապիտալ	16	14,535,822	14,535,822
Կուտակված վնաս		(236,625)	(430,740)
Ընդամենը սեփական կապիտալ		17,399,297	17,205,182
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ			
Վճարման ենթակա ԱԱՀ		2,125,256	2,660,002
Հետաձգված հարկային պարտավորություն	9	3,364,148	3,413,411
Վարկեր և փոխառություններ	16	99,736,881	62,315,488
Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ	18	525,837	228,488
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		105,752,122	68,617,389
Ընթացիկ պարտավորություններ			
Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ	18	111,823	120,791
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	17	4,404,037	692,065
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ		4,515,860	812,856
Ընդամենը պարտավորություններ		110,267,982	69,430,245
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		127,667,279	86,635,427

**Մեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն
2013 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար**

(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Բաժնետիրական կապիտալ</i>	<i>Լրացուցիչ վճարված կապիտալ</i>	<i>Կուտակված վնաս</i>	<i>Ընդամենը կապիտալ</i>
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	3,100,100	12,998,663	(113,495)	15,985,268
Ընդամենը համապարփակ վնաս	-	-	(317,245)	(317,245)
Լրացուցիչ վճարված կապիտալ՝ առաջացած մայր ընկերությունից շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով ստացված փոխառության արդյունքում՝ 3,288,749 հետաձգված հարկից գուտ	-	1,537,159	-	1,537,159
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,100,100	14,535,822	(430,740)	17,205,182
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ	-	-	194,115	194,115
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,100,100	14,535,822	(236,625)	17,399,297

**Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն
2013 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար**

(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Ծան.</i>	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Գործառնական գործունեություն			
Հաճախորդներից ստացված դրամական միջոցներ		3,035,044	262,248
Մատակարարներին վճարված դրամական միջոցներ		(2,664,002)	(1,301,065)
Վճարված ԱԱՀ		(734,964)	(319,629)
Այլ վճարված հարկեր		(939,019)	(217,318)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր` օգտագործված գործառնական գործունեությունում		(1,302,941)	(1,575,764)
Ներդրումային գործունեություն			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում և կառուցում		(29,126,297)	(30,782,208)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր` օգտագործված ներդրումային գործունեությունում		(29,126,297)	(30,782,208)
Ֆինանսավորման գործունեություն			
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից		29,473,822	52,990,323
Վարկերի և փոխառությունների գծով վճարներ		(500,000)	(18,837,620)
Վճարված տոկոսներ		-	(9,339)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից		28,973,822	34,143,364
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների գուտ (նվազում)/աճ		(1,455,416)	1,785,392
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		37,823	(4,008)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ հունվարի 1-ի դրությամբ		1,795,549	14,165
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	14	377,956	1,795,549

(հազար ՀՀ դրամ)

1. Տեղեկատվություն Ընկերության վերաբերյալ

«Թեդուտ» ՓԲԸ-ն (այսուհետ՝ «Ընկերություն») հանդիսանում է փակ բաժնետիրական ընկերություն՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն: Ընկերությունը հիմնադրվել է 2006թ. մայիսին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն:

Ընկերության գրանցման հասցեն է Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, Խանջյան 19:

Ընկերության նախատեսված ապագա հիմնական գործունեությունն է հանդիսանում պոլիմեր-մոլիբդենային հանքաքարի արդյունահանումը, դրա վերամշակման միջոցով պղնձի ու մոլիբդենի խտանյութերի արտադրությունն ու իրացումը: Ընկերությունն ունի Հայաստանի հյուսիսում գտնվող Թեդուտի պոլիմեր-մոլիբդենային հանքավայրի շահագործման լիցենզիա (Ծանոթագրություն 18): Ներկայումս Ընկերությունը ներգրավված է հանքարդյունաբերական ակտիվների զարգացման և հանքի տարածքում գործարանի կառուցման աշխատանքներում:

Հիմնադրման պահից Ընկերությունն ամբողջովին պատկանում էր «Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ-ին (վերջնական մայր ընկերություն):

2011թ. նոյեմբերին Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը փոխանցվեց վերջնական մայր ընկերության դուստր ընկերությանը՝ «Teghout Investments Limited»-ին (մայր ընկերություն, Կիպրոս):

Ընկերության վերջնական վերահսկող անձ է հանդիսանում պրն. Վալերի Մեջլումյանը, ով իրավասու է կառավարել Ընկերության գործառնություններն իր սեփական հայեցողությամբ և իր շահերից ելնելով: Նա նաև մասնակցություններ ունի Ընկերությանը չպատկանող այլ ընկերություններում: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 19-ում:

2.1 Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները

Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին («ՖՀՄՄ») համապատասխան, որոնք հաստատվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի («ՀՀՄՄԽ») կողմից: Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստված են պատմական արժեքի սկզբունքի հիման վրա: Ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են հայկական դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր

Իրական արժեքի չափում

Ընկերությունը ֆինանսական գործիքները, ինչպիսիք են ածանցյալ գործիքները և ոչ ֆինանսական ակտիվները, չափում է իրական արժեքով՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Իրական արժեքը սահմանվում է որպես գին, որը չափման ամսաթվի դրությամբ կստացվեր կամ կվճարվեր շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում ակտիվի վաճառքից կամ պարտավորության փոխանցումից: Իրական արժեքի չափումը ենթադրում է, որ ակտիվը վաճառելու կամ պարտավորությունը մարելու գործարքը տեղի է ունենում:

- այդ ակտիվների կամ պարտավորությունների գործարքների հիմնական շուկայում, կամ
- հիմնական շուկայի բացակայության դեպքում՝ տվյալ ակտիվի կամ պարտավորության համար առավել բարենպաստ շուկայում:

Հիմնական կամ առավել բարենպաստ շուկան պետք է հասանելի լինի Ընկերությանը:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Իրական արժեքի չափում (շարունակություն)

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը որոշվում է՝ հաշվի առնելով այն ենթադրությունը, որ շուկայի մասնակիցներն իրենց ակտիվները կամ պարտավորությունները չափելիս կառաջնորդվեն իրենց տնտեսական շահերը առավելագույնս բավարարելու միտումով:

Ոչ ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի չափումը հաշվի է առնում շուկայի մասնակիցների առավելագույն օգուտ ստանալու ունակությունը՝ օգտագործելով ակտիվը լավագույն եղանակով կամ վաճառելով վերջինս շուկայի այն մասնակցին, որն ի վիճակի է օգտագործել ակտիվն առավել արդյունավետ եղանակով: Ընկերությունը կիրառում է չափման մեթոդներ, որոնք համապատասխանում են տվյալ հանգամանքներին և որոնց համար բավարար տվյալներ կան իրական արժեքը չափելու համար՝ առավելագույնի հասցնելով համապատասխան դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործումը և նվազագույնի հասցնելով ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործումը:

Բոլոր այն ակտիվները և պարտավորությունները, որոնք ֆինանսական հաշվետվություններում չափվում են իրական արժեքով, դասակարգվում են իրական արժեքի ստորև նկարագրված հիերարխիայի ներքո՝ հիմնվելով ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալի վրա, որն էական է իրական արժեքի չափման համար.

- 1-ին մակարդակ - համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկաների գնանշվող (չճշգրտված) գներ,
- 2-րդ մակարդակ - չափման մեթոդներ, որոնց դեպքում իրական արժեքի չափման համար օգտագործվում են ամենացածր մակարդակի ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտարկելի ելակետային տվյալներ, որոնք էական են իրական արժեքի չափման համար,
- 3-րդ մակարդակ - չափման մեթոդներ, որոնց դեպքում իրական արժեքի չափման համար օգտագործվում են ամենացածր մակարդակի ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ, որոնք էական են իրական արժեքի չափման համար:

Ֆինանսական հաշվետվություններում շարունակական հիմունքներով ճանաչվող ակտիվների և պարտավորությունների համար Ընկերությունը, յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ կրկնակի վերլուծելով դասակարգումը, որոշում է, թե արդյոք տեղի են ունեցել տեղաշարժեր իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև (հիմնվելով իրական արժեքի չափման համար անհրաժեշտ ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալների վրա, որոնք էական են իրական արժեքի չափման համար):

Ընկերությունը սահմանում է քաղաքականություններ և ընթացակարգեր իրական արժեքով՝ ինչպես պարբերական (օրինակ՝ ներդրումային անշարժ գույքի, վաճառքի համար մատչելի չգնանշվող ակտիվների նկատմամբ), այնպես էլ ոչ պարբերական (օրինակ՝ գործունեության դադարեցման արդյունքում վերաբաշխման համար նախատեսված ակտիվների արժեքի նկատմամբ) չափումների համար:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը վերլուծում է ակտիվների և պարտավորությունների արժեքների փոփոխությունները, որոնք ենթակա են վերագնահատման կամ վերաչափման՝ Ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համաձայն: Այս վերլուծության համար Ընկերությունը ստուգում է ելակետային տվյալները՝ կիրառված վերջին գնահատման համար՝ համաձայնեցնելով գնահատման համար օգտագործված տեղեկատվությունը պայմանագրերին և այլ համապատասխան փաստաթղթերին: Ընկերությունը աուդիտորական կոմիտեին և Ընկերության անկախ աուդիտորներին է ներկայացնում գնահատման արդյունքները հաշվետու տարվա համար: Բացի այդ, քննարկվում են գնահատման ընթացքում արված հիմնական ենթադրությունները:

Իրական արժեքը բացահայտելու նպատակով Ընկերությունն առանձնացրել է ակտիվների և պարտավորությունների դասեր՝ հիմք ընդունելով դրանց բնույթը, առանձնահատկությունները և ակտիվների ու պարտավորությունների ռիսկերը, ինչպես նաև վերոնշյալ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակները:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հասույթի ճանաչում

Հասույթը ճանաչվում է այն չափով, որքանով հավանական է, որ ապագա տնտեսական օգուտները կհոսեն դեպի Ընկերություն, և այդ հասույթը կարելի է արժանահավատորեն չափել՝ անկախ այն փաստից, թե երբ է վճարումը կատարվել: Հասույթը չափվում է ստացված կամ ստացվելիք հատուցման իրական արժեքով՝ հաշվի առնելով պայմանագրով սահմանված վճարման պայմանները և բացառելով հարկերն ու տուրքերը: Ընկերությունն իր հասույթի գծով գործարքները գնահատում է որոշակի չափանիշներով՝ որոշելու, արդյոք, այն հանդես է գալիս որպես պրինցիպալ կամ գործակալ: Ընկերությունը եզրակացրել է, որ հանդես է գալիս որպես պրինցիպալ հասույթի հետ կապված իր բոլոր գործարքներում:

Հետևյալ չափանիշները նույնպես պետք է բավարարվեն նախքան հասույթի ճանաչումը.

Ապրանքների վաճառք

Ապրանքների վաճառքից հասույթը ճանաչվում է, երբ գնորդին է փոխանցվում ապրանքների սեփականության հետ կապված ռիսկերի և հատուցների նշանակալի մասը, սովորաբար՝ ապրանքների մատակարարման ժամանակ:

Ծառայությունների մատուցում

Ծառայությունների մատուցումից հասույթը ճանաչվում է ըստ ավարտվածության աստիճանի: Յուրաքանչյուր պայմանագրի ավարտվածության աստիճանը չափվում է ելնելով մինչև հաշվետու ամսաթիվը աշխատած աշխատաժամերի և գնահատված ընդհանուր աշխատաժամերի հարաբերակցությունից: Երբ պայմանագրի ֆինանսական արդյունքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել, հասույթը ճանաչվում է այնքանով, որքանով կատարված ծախսերը ենթակա են փոխհատուցման:

Տոկոսային եկամուտ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող բոլոր ֆինանսական գործիքների և վաճառքի համար մատչելի դասակարգված տոկոսային ֆինանսական ակտիվների տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ, համապատասխան դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները ճշգրիտ գեղչում է մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Տոկոսային եկամուտը ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես ֆինանսական եկամուտ:

Վարձակալությունից եկամուտ

Ներդրումային գույքի գործառնական վարձակալությունից վարձակալական եկամուտը հաշվառվում է գծային մեթոդով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում է հասույթում՝ իր գործառնական բնույթից ելնելով:

Հարկեր

Ընթացիկ շահութահարկ

Ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են այն գումարով, որն ակնկալվում է ստանալ կամ վճարել հարկային մարմիններին: Հարկային դրույքները և հարկային օրենսդրությունը, որն օգտագործվում է գումարների հաշվարկման համար հաշվետվության ամսաթվին կիրառելի կամ փաստացի կիրառվող դրույքներն ու օրենսդրությունն են:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հարկեր (շարունակություն)

Հետաձգված հարկեր

Հետաձգված հարկը հաշվառվում է պարտավորությունների մեթոդով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների հարկային բազաների և դրանց ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված հաշվեկշռային արժեքների ժամանակավոր տարբերությունների հիման վրա:

Հետաձգված հարկային պարտավորությունները ճանաչվում են բոլոր հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների համար, բացառությամբ այն դեպքերի.

- երբ հետաձգված հարկային պարտավորությունը առաջանում է գուղվիլի կամ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չհանդիսացող գործարքներում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումից, որը գործարքի պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական շահույթի, ոչ էլ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա,
- համատեղ ձեռնարկումներում, դուստր և սառցիացված կազմակերպություններում ներդրումների հետ կապված հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների դեպքում, որտեղ ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման ժամանակահատվածը կարող է վերահսկվել և հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունները չեն հակադարձվի տեսանելի ապագայում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են բոլոր նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների, տեղափոխված չօգտագործված հարկային զեղչերի և չօգտագործված հարկային վնասների համար այնքանով, որքանով հավանական է, որ կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց այդ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունները և տեղափոխված չօգտագործված հարկային զեղչերը և վնասները հնարավոր կլինի օգտագործել` բացառությամբ հետևյալ դեպքերի

- երբ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվը առաջանում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չհանդիսացող գործարքներում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումից, որը գործարքի պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական շահույթի, ոչ էլ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա,
- համատեղ ձեռնարկումներում, դուստր և սառցիացված կազմակերպություններում ներդրումների գծով նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններից հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են այնքանով, որքանով հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունները կօգտագործվեն տեսանելի ապագայում և կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց հնարավոր կլինի օգտագործել ժամանակավոր տարբերությունները:

Հետաձգված հարկային ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում է այնքանով, որքանով այլևս հավանական չէ, որ բավարար հարկվող շահույթ կլինի, որի դիմաց ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն կօգտագործվի հետաձգված հարկային ակտիվը: Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում այնքանով, որքանով հավանական է, որ ապագա հարկվող շահույթը թույլ կտա վերականգնել հետաձգված հարկային ակտիվը: Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են այն հարկային դրույքաչափերով, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն այն տարում, երբ ակտիվները կիրացվեն կամ պարտավորությունները կմարվեն` հիմնվելով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կիրառված (և կիրառման ենթակա) օրենքով սահմանված հարկային դրույքաչափերի (և հարկային օրենքների) վրա:

Շահույթի կամ վնասի կազմում չճանաչված հողվածների գծով ճանաչված հետաձգված հարկը նույնպես ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի կազմից դուրս: Հետաձգված հարկային հողվածները ճանաչվում են դրան վերաբերող գործարքների գուզահեռ` համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում կամ անմիջապես սեփական կապիտալում:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հարկեր (շարունակություն)

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե կա իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք ընթացիկ հարկային ակտիվները ընթացիկ հարկային պարտավորությունների նկատմամբ հաշվանցելու, և հետաձգված հարկերը վերաբերում են միննույն հարկվող կազմակերպությանը և հարկային մարմիններին:

Որպես ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման մաս՝ ձեռքբերված հարկային օգուտները, որոնք այդ ամսաթվի դրությամբ չեն բավարարում առանձին ճանաչման չափանիշներին, ճանաչվում են հետագայում, փաստերի և իրողությունների փոփոխությունների վերաբերյալ նոր տեղեկատվության առկայության դեպքում:

Ավելացված արժեքի հարկ

Վաճառքի գծով ավելացված արժեքի հարկի պարտավորությունը ենթակա է վճարման պետական բյուջե հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից և ապրանքների մատակարարումից հետո: Գնումների գծով ԱԱՀ-ը հիմնականում հաշվանցվում է վաճառքի գծով ԱԱՀ-ին այն չափով, որքանով իրականացվել է վճարում ստացված ապրանքների համար: Հարկային մարմինները թույլ են տալիս մարել ԱԱՀ-ը զուտ հիմքի վրա: Վաճառքի կամ գնումների գծով ԱԱՀ-ը ճանաչվում է հաշվեկշռում զուտ հիմունքով և առանձին բացահայտվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն: Երբ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ է ձևավորվում, արժեզրկման գծով վնասը հաշվարկվում է դեբիտորական պարտքի համախառն գումարի համար՝ ներառյալ ԱԱՀ-ը:

Հիմնական միջոցներ

Ճանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները ճանաչվում են սկզբնական արժեքով՝ զուտ կուտակված մաշվածությունից և արժեզրկումից կուտակված կորուստներից:

Սկզբնական արժեքը ներառում է համապատասխան ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակի վերագրելի ծախսումները: Մեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսերը, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ անմիջականորեն կապված ցանկացած այլ ծախսերը, ակտիվների ապատեղակայման և տեղափոխման, դրանց գրաված տարածքի վերականգնման և փոխառությունների գծով կապիտալացվող ծախսումները: Ձեռք բերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման գործառնությունից անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղկացուցիչներ): Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված շահույթը և վնասը որոշվում է՝ համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում է զուտ հիմունքով «Այլ եկամուտներ/այլ ծախսեր» հոդվածում՝ ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում:

Հետագա ծախսումներ

Հիմնական միջոցների բաղկացուցիչ փոխարինման ծախսերը ճանաչվում են միավորի հաշվեկշռային արժեքում, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ միավորի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, և վերջինիս արժեքը հնարավոր կլինի արժանահավատորեն չափել: Փոխարինվող բաղկացուցիչ հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում: Հիմնական միջոցների ընթացիկ վերանորոգման և սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

Հանքարդյունաբերական գույք

Հանքարդյունաբերական գույքը ներկայացվում է որպես հիմնական միջոցների առանձին դաս: Հանքարդյունաբերական գույքի սկզբնական արժեքն իրենից ներկայացնում է հանքավայրի տարածքին ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները և ներառում է հետագոտման, տեղանքի վերականգնման, մակաբացման և հանքաքարի արդյունահանման նախապատրաստման աշխատանքների գծով ծախսումները:

Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործման հանձնելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններս կառուցումն ավարտելու և շահագործմանը պատրաստ լինելու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը: Ակտիվի էական բաղկացուցիչները դիտարկվում են առանձին, և եթե բաղկացուցիչ օգտակար ծառայության ժամկետը տարբերվում է ակտիվի մնացած մասերի օգտակար ծառայության ժամկետից, ապա այդ բաղկացուցիչ մաշվածությունն առանձին է հաշվարկվում:

Մաշվածությունը ճանաչվում է ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր բաղկացուցիչ օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճշգրիտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հողատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Հիմնական միջոցների խոշոր միավորների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համեմատական ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- արտադրական սարքավորումներ 5-10 տարի
- շենքեր և կառույցներ 20-50 տարի
- փոխադրամիջոցներ 5-10 տարի
- այլ հիմնական միջոցներ 5-10 տարի

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ակնկալվող ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և, անհրաժեշտության դեպքում, ճշգրտվում:

Գործառնական վարձակալություն

Այն պարագայում, երբ Ընկերությունը վարձակալ է հանդիսանում վարձակալության պայմանագրի համաձայն, և երբ վարձակալական պայմանագրով վարձատուից Ընկերությանը չի փոխանցվում վարձակալվող գույքի սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերի և հատույցների էական մասը, վարձակալական բոլոր վճարները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում հավասարաչափ՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

Վարձակալության ժամկետը չեղյալ չհամարվող այն ժամկետն է, որի ընթացքում վարձակալը վարձակալում է ակտիվը հետագա այլ ժամանակաշրջանների հետ միասին, որոնց ընթացքում վարձակալն իրավունք ունի շարունակել ակտիվի վարձակալությունը, եթե վարձակալությունը սկսելու ժամանակ արդեն իսկ պարզ է, որ վարձակալն օգտագործելու է այդ հնարավորությունը:

Ընկերությունը որպես վարձատու

Վարձակալության պայմանագիրը, որի համաձայն ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու օգուտները չեն փոխանցվում վարձակալին, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության գծով բանակցությունների ընթացքում առաջացող սկզբնավորման ուղղակի ծախսումները գումարվում են վարձակալված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին և ճանաչվում վարձակալական ժամկետի ընթացքում այնպես, ինչպես վարձակալական եկամուտը: Պայմանական վարձավճարները ճանաչվում են որպես հասույթ այն ժամանակաշրջանում, որում դրանք ստացվում են:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ոչ նյութական ակտիվներ

Ճանաչում և չափում

Ընկերության կողմից ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ունեն օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կուտակված կորուստները:

Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ ավելացնում են այն առանձին ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, որին վերաբերում են: Բոլոր այլ ծախսումները, ներառյալ Ընկերության ներսում ստեղծված գուղվիլը և ապրանքանիշը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալու պահին:

Ամորտիզացիա

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի կամ այլ փոխարինող գումարի գծով՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Ոչ նյութական ակտիվների գծով ամորտիզացիան հաշվեգրվում է դրանց շահագործման ենթակա լինելու պահից և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճշգրիտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը:

Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համեմատական ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- Լիցենզիաներ լիցենզիայի գործողության ժամկետ
- Այլ ոչ նյութական ակտիվներ 5-10 տարի

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

Ֆինանսական ակտիվներ

Չափման նկատմամբ հիմնական մոտեցումներ

Համաձայն ՀՀՄՍ 39 «Ֆինանսական ակտիվներ՝ ճանաչումը և չափումը» ստանդարտի դրույթների՝ ֆինանսական ակտիվները ըստ անհրաժեշտության դասակարգվում են որպես ֆինանսական ակտիվներ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, վարկեր և դեբիտորական պարտքեր, մինչև մարումը պահվող ներդրումներ, վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ և ածանցյալ գործիքներ: Ընկերությունը որոշում է ֆինանսական ակտիվի դասը սկզբնական ճանաչման պահին:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով: Այն դեպքում, երբ ներդրումները չեն դասակարգվում որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ, հաշվետվություններում ճանաչվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքին վերագրելի ուղղակի ծախսումները: Այն ֆինանսական ակտիվների գնումը կամ վաճառքը, որը պահանջում է ակտիվների առաքում շուկա (կանոնավոր վաճառքի վայր) օրենքով կամ պայմանագրով սահմանված ժամանակահատվածում, ճանաչվում է վաճառքի օրը, այսինքն՝ այն օրը, երբ Ընկերությունը պարտավորվում է գնել կամ վաճառել ակտիվը:

Ընկերության ֆինանսական ակտիվները ներառում են դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, ինչպես նաև առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվներ (շարունակություն)

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր

Փոխառությունները և դեբիտորական պարտքերը ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ են ֆիքսված կամ որոշակի վճարումներով, որոնք չեն գնանշվում ակտիվ շուկայում: Սկզբնական չափումից հետո այդպիսի ֆինանսական ակտիվները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի (US) մեթոդը՝ հանելով արժեզրկումը: Ամորտիզացված արժեքը հաշվարկվում է՝ հաշվի առնելով ձեռքբերման ժամանակ ցանկացած գեղջ կամ հավելվածար, ինչպես նաև վճարներ կամ ծախսումներ, որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի մաս: ԱՄՆ-ով հաշվարկված ամորտիզացիան ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության ֆինանսական եկամուտներում: Արժեզրկումից առաջացած կորուստները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես ֆինանսական ծախս:

Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ, եթե կիրառելի է, ֆինանսական ակտիվի մի մասը, կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասը) ապաճանաչվում է, երբ

- ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքի ժամկետն ավարտված է,
- Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքը, կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ինչպես նաև, Ընկերությունը կամ (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) ոչ փոխանցել է ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Ընկերությունը փոխանցել է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքը կամ կնքել է փոխանցման համաձայնագիր, Ընկերությունը գնահատում է, թե պահպանել է արդյոք, ակտիվի սեփականության գծով ռիսկերը և օգուտները, և, եթե այո, ապա ինչ չափով: Այն դեպքում, երբ Ընկերությունը չի փոխանցել, սակայն չի էլ պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, ինչպես նաև չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ակտիվը հաշվառվում է ֆինանսական ակտիվում՝ Ընկերության շարունակվող մասնակցությանը համապատասխան: Այս դեպքում Ընկերությունը նույնպես ճանաչում է համապատասխան պարտավորությունը: Փոխանցված ակտիվը և համապատասխան պարտավորությունը գնահատվում են Ընկերության կողմից պահպանված իրավունքների և պարտավորությունների հիման վրա:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ճանաչում և չափում

ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն ֆինանսական պարտավորությունները, սկզբնական ճանաչման ժամանակ համապատասխանաբար դասակարգվում են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ, վարկեր և փոխառություններ, կրեդիտորական պարտքեր կամ ածանցյալ գործիքներ, որոնք նախատեսված են որպես հեջավորման գործիքներ արդյունավետ հեջավորման ժամանակ: Ընկերությունը որոշում է ֆինանսական պարտավորության դասը սկզբնական ճանաչման ժամանակ:

Ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով (վարկերի ու փոխառությունների, կրեդիտորական պարտքերի պարագայում)՝ պակասեցնելով գործարքին ուղղակիորեն վերագրելի ծախսերը:

Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր, բանկային օվերդրաֆտներ, վարկեր և փոխառություններ:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ֆինանսական պարտավորություններ (շարունակություն)

Հետագա չափումը

Ֆինանսական պարտավորությունների հետագա չափումը կախված է դրանց դասակարգումից հետևյալ կերպ՝

- ֆինանսական պարտավորություններ՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող,
- «ֆինանսական պարտավորություններ՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» դասն իր մեջ ներառում է ֆինանսական պարտավորություններ նախատեսված վաճառքի համար և ֆինանսական պարտավորություններ սկզբնական ճանաչման պահին որոշված որպես ֆինանսական պարտավորություններ՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակներով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել մոտ ապագայում վաճառելու նպատակով: Այս դասը ներառում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ, որոնց հետ կապված գործարքներում Ընկերությունը հանդիսանում է պայմանագրային կողմ և որոնք չեն նախատեսվել որպես հեջավորման գործիքներ հեջավորման գործընթացում ըստ ՀՀՄՍ 39-ի: Առանձնացված ներառված ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակներով պահվող, բացառությամբ, երբ դրանք հանդիսանում են արդյունավետ հեջավորման գործիքներ:

Պարտավորությունների գծով եկամուտները և ծախսերը ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Սկզբնական ճանաչման ժամանակ դասակարգված իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորությունները այդ դասի մեջ են ներառվում սկզբնական ճանաչման օրվա դրությամբ՝ հետևելով ՀՀՄՍ 39-ի չափանիշներին: Ընկերությունը չունի իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ:

Վարկեր և փոխառություններ

Տվյալ դասն առանձնապես նշանակալի է Ընկերության համար: Սկզբնական ճանաչումից հետո տոկոսային վարկերն ու փոխառությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այդպիսի ֆինանսական պարտավորությունների գծով եկամուտները և ծախսերը ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի կազմում, երբ պարտավորություններն ապաճանաչվում են, ինչպես նաև արդյունավետ տոկոսադրույքով ամորտիզացնելիս:

Ամորտիզացված արժեքը հաշվարկվում է հաշվի առնելով ձեռքբերման ժամանակ ցանկացած զեղչ կամ հավելվածար, ինչպես նաև այլ վճարներ կամ ծախսումներ, որոնք հանդիսանում են ԱՏ-ի բաղկացուցիչ մաս: ԱՏ-ով հաշվարկված ամորտիզացիան ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության ֆինանսական ծախսեր հոդվածում:

Ապաճանաչում

Ֆինանսական պարտավորությունն ապաճանաչվում է, երբ այն մարվում է, չեղյալ է համարվում կամ լրացել է դրա՝ ուժի մեջ լինելու ժամկետը: Այն դեպքում, երբ նույն փոխատուի հանդեպ ունեցած ֆինանսական պարտավորությունը փոխարինվել է այլ ֆինանսական պարտավորությամբ, որի պայմաններն էականորեն տարբերվում են նախորդից, կամ, եթե տեղի է ունեցել է գործող պարտավորության պայմանների էական փոփոխություն, պետք է ապաճանաչել հին պարտավորությունը և ճանաչել նորը: Համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ձևակերպվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Արժեզրկում

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Ընկերությունը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ իրականացնում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի՝ արժեզրկված լինելու անկողմնակալ վկայության գնահատում:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Արժեզրկում (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվը կամ ակտիվների խումբը համարվում են արժեզրկված այն և միայն այն դեպքում, եթե կա արժեզրկման անկողմնակալ վկայության, որպես ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («կորուստներ վկայող իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվից կամ ակտիվների խմբից ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը կարող է ներառել դեբիտորների կամ դեբիտորների խմբի զգալի ֆինանսական դժվարությունները, տոկոսագումարների և մայր գումարների վճարման ուշացումը կամ չվճարումը, հավանականությունը, որ տեղի կունենա սնանկացում կամ այլ ֆինանսական վերակազմավորում, ինչպես նաև դիտարկվող տեղեկատվությունն ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի չափերի նվազման վերաբերյալ, օրինակ՝ տնտեսական պայմանների փոփոխություն, որոնք կարող են հանգեցնել ձախողումների: Եթե Ընկերությունը որոշում է, որ անհատապես գնահատված ֆինանսական ակտիվի համար չկա արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն, ապա, անկախ այն հանգամանքից, նշանակալի է այն, թե ոչ, այդ ակտիվը ներառվում է համանման պարտքային ռիսկերի բնութագրիչներ ունեցող ֆինանսական ակտիվների խմբում և գնահատում է դրանց արժեզրկված լինելը խմբային հիմունքով: Ակտիվները, որոնց արժեզրկված լինելը գնահատվում է անհատական հիմունքով և որոնց նկատմամբ ճանաչվում են արժեզրկումից կորուստներ, չպետք է գնահատվեն խմբային հիմունքով: Արժեզրկված լինելու անկողմնակալ վկայության առկայության դեպքում՝ արժեզրկումից կորուստը ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ պարտքի հետ կապված դեռևս չկրած ապագա վնասները) ներկա արժեքի տարբերությունն է:

Ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքը գեղջվում է ֆինանսական ակտիվների սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Եթե վարկն ունի փոփոխական տոկոսադրույք, ցանկացած արժեզրկման կորուստ գնահատելու համար որպես գեղջման դրույք օգտագործվում է ընթացիկ արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի հաշվին, իսկ արժեզրկումից կորուստն արտացոլվում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Տոկոսային եկամուտները շարունակվում են հաշվեզրկել նվազեցված հաշվեկշռային արժեքից՝ օգտագործելով արժեզրկման կորուստը հաշվելու նպատակով ապագա դրամական հոսքերը գեղջելու տոկոսադրույքը: Տոկոսային եկամուտներն արտացոլվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես ֆինանսական եկամուտ: Վարկերը համապատասխան պահուստների հետ միասին դուրս են գրվում, եթե ապագայում չկա վարկը հավաքագրելու իրատեսական հեռանկար, և երբ բոլոր գրավներն օգտագործվել են կամ փոխանցվել Ընկերությանը: Եթե հաջորդող տարիներին գնահատված արժեզրկման կորուստն ավելանում կամ նվազում է արժեզրկման ճանաչումից հետո կատարված իրադարձությունների պատճառով, նախկինում ճանաչված արժեզրկման կորուստն ավելացվում կամ նվազեցվում է՝ ճշգրտելով պահուստի գումարը: Եթե այսպիսի դուրսգրումը հետագայում վերականգնվում է, ապա վերականգնված գումարը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես ֆինանսական ծախսերի նվազում:

Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ֆինանսական ակտիվը, որը չի դասվել իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների խմբին, դիտարկվում է արժեզրկված լինելու անկողմնակալ վկայության տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվն արժեզրկված է համարվում, եթե առկա է անկողմնակալ վկայության, որ ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի է ունեցել կորուստ առաջացնող դեպք և որ այդ դեպքը բացասական ազդեցություն է ունեցել տվյալ ակտիվից սպասվող ապագա դրամական միջոցների հոսքերի մեծության վրա, և որը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման անկողմնակալ վկայություններ կարող են հանդիսանալ չվճարումները կամ պարտապանների կողմից իրենց այլ պարտավորությունների չկատարումը, Ընկերության նկատմամբ պարտավորության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն այլ դեպքերում Ընկերության կողմից նույնիսկ չէր դիտարկվի, պարտապանի հնարավոր սնանկության հայտանիշները, պարտապանի վճարումների ընդհանուր վիճակի բացասական փոփոխությունները, ինչպես նաև տնտեսական այնպիսի իրավիճակները, որոնք փոխկապակցվում են դեֆոլտների հետ:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր

Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման հայտանիշներն Ընկերությունը դիտարկում է ինչպես առանձին ակտիվների, այնպես էլ պորտֆելի մակադրակով: Բոլոր այն ակտիվները, որոնց չափն անհատապես էական է, արժեզրկման տեսանկյունից դիտարկվում են նույնպես անհատապես: Այն դեպքում, երբ պարզվում է, որ փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի անհատապես ստուգված տարրերը արժեզրկված չեն, դրանք ներառվում են պորտֆելում` արդեն առաջացած, բայց դեռևս չհայտնաբերված արժեզրկումը ստուգելու նպատակով: Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի այն տարրերը, որոնց չափն անհատապես էական չէ, արժեզրկման տեսանկյունից դիտարկվում են խմբային հիմունքով` նման հայտանիշեր և ռիսկեր ունեցող փոխառություններն ու դեբիտորական պարտքերը միևնույն պորտֆելում ներառելով:

Խմբային արժեզրկման վկայությունները գնահատելիս Ընկերությունը վերլուծում է դեֆոլտի հավանականության, ունեցած կորուստների գումարների և փոխհատուցման ժամկետների վերաբերյալ պատմական տվյալները` ճշգրտելով դրանք ընթացիկ տնտեսական և վարկային պայմանների վերաբերյալ ղեկավարության դատողություններով: Ճշգրտումների արդյունքում փաստացի կորուստները հնարավոր է ավելի մեծ կամ փոքր լինեն, քան այն կորուստները, որոնք կակնկալվեին միայն պատմական միտումներից ելնելով:

Ամրոտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի գծով արժեզրկումից կորուստը հաշվարկվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի` ֆինանսական ակտիվների սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով գեղչված ներկա արժեքի տարբերություն: Կորուստները ճանաչվում են հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում որպես պահուստ, որի գումարը նվազեցվում է փոխառությունների կամ դեբիտորական պարտքերի գումարից: Տոկոսները շարունակվում են հաշվեկշռվել արժեզրկված ակտիվի նկատմամբ «գեղչի հետադարձման» միջոցով: Եթե գնահատված արժեզրկման կորուստը հաջորդող տարիներին նվազում է արժեզրկման ճանաչումից հետո կատարված իրադարձությունների պատճառով, ապա վերականգնված գումարը ճանաչվում է ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում:

Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների և հետաձգված հարկային ակտիվների, հաշվեկշռային արժեքը վերլուծվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ` հնարավոր արժեզրկման հայտանիշների բացահայտման նպատակով: Այդպիսի հայտանիշի առկայության դեպքում հաշվարկվում է համապատասխան ակտիվի փոխհատուցվող գումարը: Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է այն պարագայում, երբ ակտիվի կամ համապատասխան դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքն ավելի բարձր է հաշվարկված փոխհատուցվող գումարից:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարն այդ ակտիվի (միավորի) օգտագործման արժեքից և վաճառքի ծախսումներով նվազեցված իրական արժեքից առավելագույնն է: Օգտագործման արժեքը հաշվարկելիս ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը գեղչվում են իրենց ներկա արժեքին` օգտագործելով մինչև հարկումը գեղչման դրույքը, որն արտացոլում է դրամի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և ակտիվին/դրամաստեղծ միավորին հատուկ ռիսկերը: Արժեզրկման տեսանկյունից դիտարկման նպատակով ակտիվները, որոնք չեն կարող անհատապես ստուգվել, միավորվում են ամենափոքր խմբում, որի շրջանակներում ստեղծվում է համապատասխան ակտիվների շարունակական օգտագործումից դրամական միջոցների ներհոսքը, և այդ ներհոսքը հիմնականում կախված չէ այլ ակտիվների կամ միավորների միջոցով ստեղծված դրամական հոսքերից:

Կորպորատիվ ակտիվի արժեքը բաշխվում է դրամաստեղծ միավորների միջև որևէ տրամաբանական և հետևողական հիմքով և արժեզրկման ստուգումն իրականացվում է այն դրամաստեղծ միավորի թեստավորման շրջանակներում, որի վրա բաշխվել է տվյալ կորպորատիվ ակտիվը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորների արժեզրկումից կորուստները համաչափորեն վերագրվում են այդ միավորի (դրամաստեղծ միավորների խմբի) կազմում գտնվող ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի նվազմանը:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Արժեզրկում (շարունակություն)

Նախորդ ժամանակաշրջաններից մեկում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը գնահատվում է այդ կորուստի չափի նվազեցմանը կամ ճանաչման դադարեցմանը հանգեցնող հայտանիշների բացահայտման նպատակով: Որպես արժեզրկումից կորուստ ճանաչված գումարները վերականգնվում են այն դեպքում, եթե փոխվում են համապատասխան փոխհատուցվող գումարի հաշվարկի ընթացքում օգտագործված գնահատման գործոնները: Արժեզրկումից կորուստը վերականգնվում է միայն այն գումարի սահմաններում, որը թույլ է տալիս վերականգնել ակտիվների արժեքը մինչև հաշվեկշռային արժեքը, որով դրանք կարտահայտվեին (կուտակված մաշվածությունից զուտ), եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլիներ:

Պաշարներ

Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է առաջին մուտք առաջին ելք սկզբունքի հիման վրա և իր մեջ ներառում է պաշարների ձեռքբերման և ներկա գտնվելու վայր և վիճակին բերելու հետ կապված ծախսումները:

Կանխավճարներ

Կանխավճարները հաշվեկշռում ընդգրկվում են արժեզրկման պահուստով նվազեցված արժեքով: Կանխավճարը դասակարգվում է որպես ոչ ընթացիկ այն պարագայում, երբ կանխավճարին վերաբերող ապրանքները կամ ծառայությունները նախատեսվում է ձեռք բերել մեկ տարի հետո կամ երբ կանխավճարները վերաբերում են ակտիվներին, որոնք դասակարգվում են որպես ոչ ընթացիկ սկզբնական ճանաչման ժամանակ: Ակտիվի ձեռքբերման գծով կանխավճարները փոխանցվում են ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին այն ժամանակ, երբ Ընկերությանն է անցնում ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը և հնարավոր է դառնում, որ ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կհոսեն Ընկերություն: Այլ կանխավճարները դուրս են գրվում շահույթ կամ վնաս, երբ կանխավճարին վերաբերող ապրանքները կամ ծառայությունները ձեռք են բերվում: Եթե կան հայտանիշեր, որ կանխավճարին վերաբերող ակտիվները, ապրանքները կամ ծառայությունները չեն ստացվելու, կանխավճարի հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում և համապատասխան արժեզրկման վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են կանխիկ դրամական միջոցները, ցպահանջ ավանդները բանկերում, ինչպես նաև այլ կարճաժամկետ բարձր իրացվելի ներդրումները բանկերում և այլ կարճաժամկետ բարձր իրացվելի ներդրումները՝ ոչ ավել, քան 3 ամիս նախնական ժամկետայնությամբ:

Բաժնետիրական կապիտալ

Հասարակ բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Նոր բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրվող լրացուցիչ ծախսումներն արտացոլվում են այդ թողարկման արդյունքում առաջացած սեփական կապիտալում հարկերից զտված մասով: Թողարկված բաժնետոմսերի իրական և անվանական արժեքների տարբերությունից ստացված ցանկացած ավելցուկ հաշվառվում է սեփական կապիտալում որպես էմիսիոն եկամուտ:

Աշխատակիցներին հատուցումներ

Աշխատավարձերը, սոցիալական վճարները, տարեկան վճարվող արձակուրդը, անաշխատունակության դիմաց վճարները, պարգևավճարները և ոչ դրամական վարձատրությունները (ինչպես օրինակ աշխատողների բժշկական ապահովագրությունը և երեխաներին պահելու ծառայությունները) հաշվեզրկում են այն տարում, որում համապատասխան ծառայությունները մատուցվել են Ընկերության աշխատակիցների կողմից: Աշխատողները ստանում են թոշակներ Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից օրենսդրությանը համապատասխան: Վճարումները պետական բյուջե կատարվում են Ընկերության կողմից օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և դրույքաչափերով:

(հազար ՀՀ դրամ)

2.2. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական ակտիվները չեն ճանաչվում ֆինանսական հաշվետվություններում, բայց բացահայտվում են այն դեպքում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

Պայմանական պարտավորությունները ճանաչվում են ֆինանսական հաշվետվություններում այն դեպքում, երբ պարտավորությունը լուծելու համար տնտեսական միջոցների արտահոսքը հավանական է և այդ արտահոսքը կարող է խելամտորեն գնահատվել: Պայմանական պարտավորությունները բացահայտվում են այն դեպքում, երբ առկա է տնտեսական օգուտները մարմնավորող միջոցների արտահոսքի հավանականություն:

Արտարժույթի վերահաշվարկ

Ընկերության գործառնական արժույթն այն հիմնական տնտեսական միջավայրի արժույթն է, որում իրավաբանական անձը գործում է: Ընկերության գործառնական արժույթը Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթն է՝ հայկական դրամը (ՀՀ դրամ):

Դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթով՝ հիմք ընդունելով հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից սահմանված պաշտոնական հաշվարկային դրույքաչափերը: Տարվա վերջի դրությամբ ՀՀ ԿԲ կողմից սահմանված հաշվարկային դրույքաչափերի միջոցով դրամական ակտիվների և պարտավորությունների գործառնական արժույթով վերահաշվարկից առաջացած օգուտները և վնասները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության մեջ: Տարվա վերջի վերահաշվարկը չի կիրառվում այն ոչ դրամական հոդվածների նկատմամբ, որոնք չափվում են պատմական արժեքով:

2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտարժույթային հաշիվների վերահաշվարկման համար օգտագործված փոխարժեքները հետևյալն են. 405.64 ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար (2012թ.՝ 403.58 ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար), 559.54 ՀՀ դրամ/Եվրո (2012թ.՝ 532.24 ՀՀ դրամ/Եվրո), 12.44 ՀՀ դրամ/ռուսական ռուբլի (2012թ.՝ 13.27 ՀՀ դրամ/ռուսական ռուբլի):

3. Կարևոր հաշվապահական դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ

Գնահատումներ, ենթադրություններ և դատողություններ

Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների ղեկավարությունից պահանջում է կիրառել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հասույթի, ծախսերի, ակտիվների և պարտավորությունների գումարների և պայմանական պարտավորությունների բացահայտման վրա հաշվետու ժամանակաշրջանի համար: Գնահատումները և ենթադրությունները շարունակաբար վերլուծվում են և հիմնված են ղեկավարության փորձի և այլ գործոնների վրա, ներառյալ՝ ապագա իրադարձությունների վերաբերյալ սպասումները, որոնք ենթադրվում է, որ հիմնավոր են այդ հանգամանքներում: Այնուամենայնիվ, տվյալ ենթադրությունների և գնահատումների անորոշությունը կարող է հանգեցնել այնպիսի արդյունքների, որոնք կպահանջեն էական ճշգրտում ակտիվի կամ պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների նկատմամբ ապագա ժամանակաշրջաններում:

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետ

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետի գնահատումը դատողության արդյունք է՝ հիմնված նման ակտիվի հետ կապված փորձի վրա: Ապագա տնտեսական օգուտները մարմնավորվում են ակտիվներում և սպասվում հիմնականում օգտագործմանը զուգընթաց: Այնուամենայնիվ, այնպիսի գործոնները, ինչպիսիք են տեխնիկական կամ առևտրային մաշվածությունները, հաճախ հանգեցնում են ակտիվի տնտեսական օգուտների նվազեցման:

Ղեկավարությունը մնացորդային օգտակար ծառայության ժամկետը գնահատում է ակտիվի ընթացիկ տեխնիկական վիճակին համապատասխան և ըստ այն գնահատված ժամանակաշրջանի, որի ընթացքում Ընկերությունը կանխատեսում է ստանալ օգուտներ:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Կարևոր հաշվապահական դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ (շարունակություն)

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետ (շարունակություն)

Հաշվի են առնվում հետևյալ հիմնական գործոնները. ա) ակտիվների կանխատեսվող օգտագործումը, բ) գործառնական գործոններից և պահպանման ծրագրից կախված՝ ակնկալվող մաշվածությունը, գ) շուկայական պայմանների փոփոխություններից առաջացող տեխնիկական և առևտրային մաշվածությունը:

Ակտիվների արժեզրկումը և պահուստների հաշվառումը

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը գնահատում է իր ակտիվների փոխհատուցվող գումարի հաշվեկշռային արժեքից նվազման հայտանիշները: Փոխհատուցվող գումարն ակտիվի իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է: Եթե հայտնաբերվում են նվազման հայտանիշեր, հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Նվազման չափը հաշվառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում՝ այն ժամանակահատվածում, որում նվազումը բացահայտվել է:

Եթե պայմանները փոխվում են և ղեկավարությունը որոշում է, որ ակտիվների արժեքն ավելացել է, արժեզրկման պահուստն ամբողջությամբ կամ մասամբ հակադարձվում է:

Արժեզրկման հաշվառումը ներառում է հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների, առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի, այլ ոչ ընթացիկ ակտիվների և ոչ իրացվելի պաշարների գծով պահուստը:

Պարտավորությունների և ծախսերի գծով պահուստները հիմնականում ներառում են հարկային պարտավորությունների և դատական գործերի գծով պահուստները: Ընկերությունը ճանաչում է արժեզրկման գծով ծախսեր կամ կուտակում է այդ պահուստները, երբ իր գնահատումները ցույց են տալիս, որ հնարավոր է, որ պարտավորությունները առաջացել են կամ ակտիվները չեն վերականգնվել և գումարը կարող է հիմնավոր կերպով գնահատվել: Դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստը հիմնված է յուրահատուկ հաճախորդների պարտքերի հավաքագրելիության գծով ղեկավարության գնահատման վրա: Եթե հիմնական հաճախորդների վարկունակության անկում է առկա կամ եթե փաստացի չվճարումները ավելին են, քան ղեկավարության գնահատականները, փաստացի դեբիտորական պարտքերը կարող են տարբերվել այս գնահատականներից:

Եթե ղեկավարությունը հայտնաբերում է, որ անհատապես գնահատվող դեբիտորական պարտքերի գծով չկա արժեզրկման առկայության վերաբերյալ որևէ փաստ, ապա այդպիսի դեբիտորական պարտքը, անկախ գումարից, ներառվում է միևնույն վարկային ռիսկ ունեցող դեբիտորական պարտքերի խմբում և կատարվում է արժեզրկման խմբային գնահատում:

Արժեզրկման խմբային գնահատման նպատակով դեբիտորական պարտքերը խմբավորվում են նման վարկային ռիսկերի հայտանիշների հիման վրա: Այդ հայտանիշները կիրառվում են նման ակտիվների խմբերի դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատման ժամանակ՝ ցույց տալով դեբիտորի կարողությունը վճարելու բոլոր պարտավորությունները գնահատվող ակտիվի պայմանագրային պայմաններին համապատասխան: Արժեզրկման խմբային գնահատման ենթակա դեբիտորական պարտքերի խմբում ապագա դրամական միջոցների հոսքերը գնահատվում են պայմանագրային դրամական հոսքերի և համապատասխան ակտիվների ժամկետանց դառնալու գծով ղեկավարության փորձի հիման վրա, որը հետևանք է անցյալ ժամանակաշրջանի վնասի դեպքերի և ժամկետանց գումարների վերականգնման հաջողության:

Ներկայումս գոյություն չունեցող անցյալ պայմանների ազդեցությունը վերացնելու և անցյալում գոյություն չունեցող, բայց ներկայումս առկա պայմանների ազդեցությունն արտացոլելու նպատակով անցյալ փորձը ճշգրտվում է ընթացիկ դիտարկելի տվյալների հիման վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Կարևոր հաշվապահական դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ (շարունակություն)

Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ

Ընկերությունը վերլուծում է հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճշգրտում է այն ՖՀՄՄԿ (IFRIC) 1 «Փոփոխություններ ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող պարտավորություններում» մեկնաբանության պահանջներին համապատասխան ընթացիկ լավագույն գնահատումը ստանալու նպատակով: Պահուստի չափն արտացոլում է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա պարտավորությունը կարգավորելու համար ծախսումների լավագույն գնահատումը: Պահուստի չափի լավագույն գնահատման որոշման ժամանակ հաշվի են առնվում ռիսկերն ու անորոշությունները, որոնք անխուսափելի են շատ դեպքերում և իրավիճակներում: Հողերի վերականգնման ապագա ծախսումների գնահատման համար անհրաժեշտ են ղեկավարության էական դատողություններ: Ապագա իրադարձությունները, որոնք կարող են ազդեցություն ունենալ պարտավորության իրականացման համար անհրաժեշտ գումարի վրա, արտացոլվում են պահուստի գումարում, էթե առկա են անկողմնակալ վկայություններ այն մասին, որ դրանք կարող են տեղի ունենալ:

Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստի գնահատման վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 18-ում:

Հանքաքարի պաշարներ

Թեդուտի հանքավայրի հանքաքարի առաջին գնահատումը կատարել է ԽՍՀՄ Պաշարների պետական կոմիտեն 1991թ-ին: Կոմիտեի գնահատմամբ հանքաքարի պաշարները կազմում էին շուրջ 454 միլիոն տոննա, որում պղնձի միջին պարունակությունը կազմում էր 0.35%, իսկ մոլիբդենի միջին պարունակությունը՝ 0.022%: Հանքավայրի հանքաքարի ընդհանուր պաշարների մոտ 35%-ի գնահատումները վերագնահատվել են և հանքավայրի շահագործման առաջին փուլի պլանը մշակվել է 2011թ.-ի կեսին՝ Strathcone Mineral Services Limited կողմից: Գնահատումը կատարվել է հիմնվելով Կանադայի հանքարդյունաբերության, մետալուրգիայի և նավթի (Canadian Institute of Mining, Metallurgy and Petroleum (CIM)) ինստիտուտի հաշվետվության ստանդարտների և սահմանումների վրա, Canadian National Instrument 43-101 (NI 43-101) օրենսգրքի՝ բաց բաժնետիրական ընկերությունների նկատմամբ կիրառվող պահանջներին համապատասխան: Գնահատման արդյունքներն հետևյալն են (միլիոն տոննայով). 103.5՝ չափված, 31.9՝ ենթադրվող, 27.5՝ նախնական գնահատված: Գնահատման և շահագործման պլանի առաջին փուլը ենթադրում է 113.6 մլն. տոննա հանքաքարի արդյունահանում մինչև 2027թ., որում պղնձի միջին պարունակությունը կկազմի 0.34%, և մոլիբդենի միջին պարունակությունը՝ 0.010%: Հանքաքարի մնացած պաշարների համար պետք է մշակվեն գնահատման և շահագործման պլաններ, երբ շահագործման առաջին փուլը մոտենա իր ավարտին:

Հանքաքարի պաշարների քանակությունները գնահատելիս առկա են մի շարք անորոշություններ, ներառյալ Ընկերության վերահսկողության ներքո չգտնվող բազմաթիվ գործոններ: Հանքաքարի պաշարների գնահատումները հիմնված են հորատանցքերի և այլ հանքանցքերի հանքաքարի նմուշներում բաղկացուցչի պարունակության ինժեներական գնահատումների վրա: Ի լրումն, որոշակի մետաղի շուկայական արժեքի նվազումը կարող է հանգեցնել նրան, որ հանքայնացման ցածր աստիճան ունեցող հանքաքարի որոշ պաշարների արտահանումը կարող է դիտվել տնտեսապես ոչ նպատակահարմար հանքավայրի հետագա շահագործման համար: Ավելին, գործունեության իրականացման և բնօգտագործման թույլտվությունների առկայությունը, գործառնական և կապիտալ ծախսերի փոփոխությունները և այլ գործոնները կարող են էական ազդեցություն ունենալ հանքաքարի պաշարների՝ Ընկերության գնահատումների վրա:

Ընկերությունը կիրառում է վերը նշված գնահատումները հիմնական միջոցների արժեզրկումն ու օգտակար ծառայության ժամկետները գնահատելու համար: Պաշարների գնահատումների փոփոխությունները կարող են ազդեցություն ունենալ հետագոտման և գնահատման հետ կապված ակտիվների հաշվեկշռային արժեքների, վերականգնման ծախսերի գծով պահուստների, ինչպես նաև հետաձգված հարկային ակտիվների և հաշվարկված մաշվածության ճանաչման վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Կարևոր հաշվապահական դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ (շարունակություն)

Հարկային օրենսդրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում հարկային օրենսդրության պահանջներին համապատասխանությունը ենթակա է մեկնաբանությունների հարկային մարմինների կողմից: Ընկերության ղեկավարությունը վերագնահատում է անորոշ հարկային դրությունը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին: Շահութահարկի գծով պարտավորությունները որոշվում են ղեկավարության կողմից այն չափով, որ չառաջանան հարկային մարմինների կողմից լրացուցիչ պահանջներ հարկերի գծով:

Գնահատումները հիմնված են հարկային օրենսգրքի մեկնաբանությունների և դատարանի կամ այդ հարցերի գծով պատասխանատու մարմնի որոշման վրա, որոնք ընդունվել են կամ փաստացի ընդունվել են մինչև հաշվետու ամսաթիվը: Տուգանքների, տուկոսների և հարկերի (բացի շահութահարկից) գծով պարտավորությունները ճանաչվում են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա պարտավորությունը կատարելու համար անհրաժեշտ ծախսումների գծով ղեկավարության լավագույն գնահատման հիման վրա:

4. Թողարկված, բայց դեռ ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Թողարկված, բայց մինչև Ընկերության կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների թողարկումն ուժի մեջ չմտած ստանդարտները բերված են ստորև: Ցանկում ներառված են այն թողարկված ստանդարտները և մեկնաբանությունները, որոնք Ընկերության կարծիքով ազդեցություն կունենան տեղեկատվության բացահայտման, ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա, եթե կիրառվեն ապագայում: Ընկերությունը պատրաստվում է ընդունել ստանդարտներն այն ժամանակ, երբ դրանք ուժի մեջ կմտնեն: Ներկայումս Ընկերությունը գնահատում է ներքոհիշյալ ստանդարտների կիրառման ազդեցությունը ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա:

ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ»

ՖՀՄՍ 9-ի թողարկումն արտացոլում է ՀՀՄՍ 39 ստանդարտը փոխարինելու ուղղությամբ ՀՀՄՍԽ-ի աշխատանքների առաջին փուլը և կիրառվում է ՀՀՄՍ 39-ում սահմանված ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգման և չափման նկատմամբ: Ստանդարտը սկզբնապես ուժի մեջ էր մտնելու 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, սակայն ՖՀՄՍ 9 ստանդարտի «Պարտադիր ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ և անցումային բացահայտումներ» փոփոխությունները, որոնք հրատարակվել են 2011թ. դեկտեմբերին, տեղափոխեցին պարտադիր կիրառման ամսաթիվը մինչև 2015թ. հունվարի 1-ը: Հետագա փուլերում ՀՀՄՍԽ-ն կանդաղադրանա հեջավորման հաշվառման և ֆինանսական ակտիվների արժեզրկմանը:

Ընկերությունը կհաշվարկի ՖՀՄՍ 9-ի առաջին մասի ազդեցությունն այլ փուլերի հետ միասին, երբ կթողարկվի բոլոր փուլերը ներառող ստանդարտը՝ վերջնական խմբագրությամբ:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 32 ստանդարտում՝ «Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում»

Սույն փոփոխությունները պարզաբանում են «ներկայումս ունի ընթացիկ հարկային ակտիվներն ընթացիկ հարկային պարտավորությունների նկատմամբ հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք» արտահայտությունը: Փոփոխությունները նաև պարզաբանում են հաշվանցման պայմանի կիրառումը վճարահաշվարկային համակարգերի (օրինակ՝ միասնական քլիրինգային համակարգերի) նկատմամբ, որոնք ոչ միաժամանակ կիրառում են համախառն հաշվարկային մեխանիզմներ: Սույն փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2014թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար:

Ենթադրվում է, որ տվյալ փոփոխություններն ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

4. Թողարկված, բայց դեռ ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ (շարունակություն)

ՖՀՄՍ 10, ՖՀՄՍ 12 և ՀՀՄՍ 27 «Ներդրումային կազմակերպություններ» (ստանդարտների փոփոխություններ)

Այս փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2014թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար և ՖՀՄՍ 10-ի համաձայն ներդրումային համարվող կազմակերպություններին ազատում են համախմբման պահանջից: Համախմբումից ազատումը պահանջում է, որ ներդրումային կազմակերպություններն իրենց դուստր կազմակերպությունները հաշվառեն իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ենթադրվում է, որ տվյալ փոփոխությունն ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

ՖՀՄՄԿ 21՝ «Տուրքեր» մեկնաբանություն

ՖՀՄՄԿ 21-ը պարզաբանում է, որ կազմակերպությունը տուրքը ճանաչում է որպես պարտավորություն այն ժամանակ, երբ առաջանում է համապատասխան օրենսդրությամբ նախատեսվող վճարում պահանջող գործունեությունը: Այն տուրքի համար, որը առաջանում է նվազագույն շեմին հասնելիս, մեկնաբանությունը պարզաբանում է, որ ոչ մի պարտավորություն չի ճանաչվում նախքան նշված նվազագույն շեմին հասնելը: ՖՀՄՄԿ 21-ը ուժի մեջ է մտնում 2014թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Ընկերությունը գտնում է, որ ՖՀՄՄԿ 21-ը որևէ էական ֆինանսական ազդեցություն չի ունենա ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման վրա:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39 ստանդարտում՝ «Ածանցյալ գործիքների նորացում և հեջավորման հաշվառման շարունակականություն»

Սույն փոփոխությունները մեղմացնում են պահանջները հեջավորման հաշվառման շարունակականության համար, երբ որպես հեջավորման գործիք նախատեսված ածանցյալ գործիքի նորացումը համապատասխանում է որոշ չափանիշների:

Այս փոփոխությունները ուժի մեջ են մտնում 2014թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Ենթադրվում է, որ տվյալ փոփոխությունը ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

5. Այլ եկամուտներ

	<u>2013թ.</u>	<u>2012թ.</u>
Կապակցված կողմին մակարացման գծով մատուցված ծառայություններից եկամուտ	2,102,682	170,422
Պաշարների վաճառքից շահույթ	6,809	22,855
Կապակցված կողմերին պաշարների վաճառքից շահույթ	2,625	9,489
Գործառնական վարձակալությունից եկամուտ	575	1,850
Այլ	15,675	1,187
	<u>2,128,366</u>	<u>205,803</u>

(հազար ՀՀ դրամ)

6. Վարչական ծախսեր

	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	90,266	27,012
Ներկայացուցչական ծախսեր և գործուղումներ	74,930	56,735
Առուղիտ և խորհրդատվական ծառայություններ	65,895	48,156
Սպասարկում և վերանորոգում	49,819	38,060
Հիմնական միջոցների մաշվածություն և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա	11,692	11,831
Կոմունալ ծառայություններ և հաղորդակցություն	9,568	15,140
Բանկային ծառայություններ	7,580	4,847
Հարկեր (բացի շահութահարկից)	5,423	4,851
Այլ	7,368	3,572
	322,541	210,204

7. Այլ ծախսեր

	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Մակաբացման գծով մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք	1,134,730	153,008
Աշխատակիցներին տրամադրվող օգնություն	64,759	31,112
Հիմնական միջոցների օտարումից վնաս	54,152	45,355
Արտարժույթի փոխարկումից վնասներ	31,242	8,638
Տույժեր և տուգանքներ	4,867	19,587
Այլ	3,927	21
	1,293,677	257,721

8. Ֆինանսական ծախսեր

456,452 գումարով ֆինանսական որոշ ծախսեր (2012 թ.՝ 77,705) չեն բավարարում «անմիջապես ակտիվին վերագրվող» չափանիշին, հետևաբար 2013թ. չեն կապիտալացվում որպես ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի բաղկացուցիչ: Տվյալ ֆինանսական ծախսերը վերաբերում են վարկի այն գումարին, որն ուղղված է սարքավորումների ձեռքբերմանը, որոնք ժամանակավորապես օգտագործվում են կապակցված կողմերին մատուցվող մակաբացման ծառայությունների համար և չեն օգտագործվում Թեղուտի գործարանի հանքի կառուցման համար:

9. Շահութահարկ

Շահութահարկը բաղկացած է հետևյալ տարրերից.

	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Ընթացիկ շահութահարկ		
Ընթացիկ շահութահարկի գծով ծախս	-	-
Հետաձգված հարկ		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացմանը և հակադարձմանը վերաբերող	49,263	22,144
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում արտացոլված շահութահարկի գծով եկամուտ	49,263	22,144

(հազար ՀՀ դրամ)

9. Շահութահարկ (շարունակություն)

	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
Շահույթ/(վնաս) նախքան շահութահարկը	144,852	(339,389)
Հայաստանի Հանրապետության շահութահարկի պարտադիր 20% (2012թ.՝ 20%) դրույքաչափով հաշվարկված շահութահարկ	28,971	67,878
Ներկայացուցչական ծախսեր	12,583	3,115
Հիմնական միջոցների օտարումից վնաս	10,830	-
Այլ չնվազեցվող ծախսեր	14,710	-
Արտարժույթային վերահաշվարկից շահույթ	(17,831)	-
Արտարժույթային կանխավճարների վերահաշվարկ հարկային հաշվառման մեջ	-	(48,849)
Շահութահարկի արդյունավետ դրույքաչափով հաշվարկված Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում արտացոլված շահութահարկի գծով եկամուտ	49,263	22,144
	49,263	22,144

Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը վերաբերում է հետևյալ հոդվածներին.

	<i>2012թ. հուն-վարի 1</i>	<i>Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված</i>	<i>Սեփական կապիտալի մասին հաշվետվությունում ճանաչված</i>	<i>2012թ. դեկտեմբերի 31</i>	<i>Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված</i>	<i>2013թ. դեկտեմբերի 31</i>
Հիմնական միջոցներ	(31,267)	(45,698)	-	(76,965)	(202,893)	(279,858)
Վարկեր և փոխառություններ	(3,257,482)	-	(384,290)	(3,641,772)	263,679	(3,378,093)
Ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով կանխավճարներ	208,483	(48,848)	-	159,635	-	159,635
Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ	-	45,698	-	45,698	59,469	105,167
Կուտակված հարկային վնասներ՝ փոխան ցված հաջորդ ժամանակաշրջան	29,001	70,992	-	99,993	(70,992)	29,001
	(3,051,265)	22,144	(384,290)	(3,413,411)	49,263	(3,364,148)

Ընկերությունը հաշվանցում է հարկային պարտավորությունները և ակտիվները միայն այն դեպքում, երբ այն ունի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք ընթացիկ հարկային ակտիվները և ընթացիկ հարկային պարտավորությունները հաշվանցելու, և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու պարտավորությունները վերաբերում են միևնույն հարկային մարմնի կողմից հավաքագրվող շահութահարկին:

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հիմնական միջոցներ

	Արտադրական գույք	Անավարտ շինարարություն	Հողատարածք և շենքեր	Տրանսպորտային միջոցներ	Հանքարդյունաբերական գույք	Այլ	Ընդամենը
Մկրբնական արժեք							
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	14,507,778	8,208,552	3,457,170	208,728	1,238,251	555,296	28,175,775
Ավելացում	20,657,213	12,449,954	1,627,230	388,829	7,248,273	7,411	42,378,910
Օտարում	(55,234)	-	-	(9,792)	-	(400)	(65,426)
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>35,109,757</u>	<u>20,658,506</u>	<u>5,084,400</u>	<u>587,765</u>	<u>8,486,524</u>	<u>562,307</u>	<u>70,489,259</u>
2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	35,109,757	20,658,506	5,084,400	587,765	8,486,524	562,307	70,489,259
Ավելացում	21,431,033	12,882,697	1,858,798	8,795	9,594,745	3,364	45,779,432
Օտարում	(113,690)	(33,812)	(7,691)	(4,839)	-	-	(160,032)
Ներքին տեղաշարժ	302,996	(4,906,739)	4,505,693	97,941	-	109	-
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>56,730,096</u>	<u>28,600,652</u>	<u>11,441,200</u>	<u>689,662</u>	<u>18,081,269</u>	<u>565,780</u>	<u>116,108,659</u>
Մաշվածություն							
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	837,246	-	87,128	52,415	-	144,891	1,121,680
Տարվա ծախս	1,500,681	-	121,795	31,703	-	12,768	1,666,947
Օտարում	(16,457)	-	(243)	(3,327)	-	(44)	(20,071)
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>2,321,470</u>	<u>-</u>	<u>208,680</u>	<u>80,791</u>	<u>-</u>	<u>157,615</u>	<u>2,768,556</u>
2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,321,470	-	208,680	80,791	-	157,615	2,768,556
Տարվա ծախս	1,971,639	-	200,046	61,935	-	14,190	2,247,810
Օտարում	(96,614)	-	(5,843)	(3,386)	-	(37)	(105,880)
Ներքին տեղաշարժ	5,896	-	(5,469)	(536)	-	109	-
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>4,202,391</u>	<u>-</u>	<u>397,414</u>	<u>138,804</u>	<u>-</u>	<u>171,877</u>	<u>4,910,486</u>
Հաշվեկշռային արժեք							
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	<u>13,670,532</u>	<u>8,208,552</u>	<u>3,370,042</u>	<u>156,313</u>	<u>1,238,251</u>	<u>410,405</u>	<u>27,054,095</u>
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>32,788,287</u>	<u>20,658,506</u>	<u>4,875,720</u>	<u>506,974</u>	<u>8,486,524</u>	<u>404,692</u>	<u>67,720,703</u>
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>52,527,705</u>	<u>28,600,652</u>	<u>11,043,786</u>	<u>550,858</u>	<u>18,081,269</u>	<u>393,903</u>	<u>111,198,173</u>

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

2013 թ. -ին Ընկերության կողմից փոխառությունների գծով 9,480,142 գումարի չափով կրած ծախսերը ներառվել են հիմնական միջոցների ավելացումների կազմում (2012թ.՝ 8,591,974): 1,817,120 գումարով մաշվածության ծախսերը կապիտալացվել են հիմնական միջոցներում 2013թ.-ին (2012թ.՝ 1,658,880): 423,552 գումարով մաշվածության ծախսերը ներառվել են մակաբացման գծով մատուցված ծառայության ինքնարժեքում:
Ընկերությունը գրավադրել է 811,139 արժեքով հողատարածքը և շենքերը, ինչպես նաև 26,109,995 արժեքով հիմնական միջոցները, որպես վարկային գծի ապահովման միջոց (Ծանոթագրություն 16):

11. Ոչ նյութական ակտիվներ

	<i>Լիցենզիաներ</i>	<i>Ծրագրային ապահովում</i>	<i>Արտոնագրեր</i>	<i>Այլ</i>	<i>Ընդամենը</i>
Սկզբնական արժեք					
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	70,000	7,892	4,340	38,080	120,312
Ավելացում	-	25,179	-	-	25,179
Օտարում	-	(320)	-	(3,435)	(3,755)
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	70,000	32,751	4,340	34,645	141,736
2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	70,000	32,751	4,340	34,645	141,736
Ավելացում	-	-	-	-	-
Օտարում	-	-	-	-	-
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	70,000	32,751	4,340	34,645	141,736
Ամորտիզացիա					
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	1,308	616	-	1,924
Տարվա ծախս	-	2,635	434	695	3,764
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	3,943	1,050	695	5,688
2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	3,943	1,050	695	5,688
Տարվա ծախս	-	3,427	434	693	4,554
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	7,370	1,484	1,388	10,242
Հաշվեկշռային արժեք					
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	70,000	6,584	3,724	38,080	118,388
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	70,000	28,808	3,290	33,950	136,048
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	70,000	25,381	2,856	33,257	131,494

(հազար ՀՀ դրամ)

11. Ոչ նյութական ակտիվներ (շարունակություն)

2007թ. հոկտեմբերին Ընկերության վերջնական մայր ընկերությունը Լիցենզիոն պայմանագրի է կնքել Հայաստանի Հանրապետության Առևտրի ու տնտեսական զարգացման նախարարության և Բնապահպանության նախարարության հետ («Իրավասու մարմիններ»): Լիցենզիոն պայմանագրի համաձայն Իրավասու մարմինները վերջնական մայր ընկերության են փոխանցել Թեղուտի պոլինդ-մոլիբդենային հանքավայրի 105 միլիոն տոննա չափով պաշարների (տարեկան մինչև 7 մլն տոննա) վերահսկման և շահագործման իրավունքը մինչև 2026 թ.:

2008թ. ապրիլի 11-ին վերջնական մայր ընկերությունը 70,000 արժեքով Ընկերությանն է փոխանցել Թեղուտի պոլինդ-մոլիբդենային հանքավայրի վերահսկման և շահագործման, ինչպես նաև Լիցենզիոն պայմանագրով նախատեսված մյուս բոլոր իրավունքներն ու պարտականությունները:

12. Պաշարներ

	2013 թ.	2012 թ.
Վառելիք	148,921	90,146
Արագամաշ առարկաներ	122,445	74,237
Պահեստամասեր	83,872	70,166
Այլ պաշարներ	31,450	13,199
	386,688	247,748

13. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր

	2013թ.	2012թ.
Դեբիտորական պարտքեր պաշարների վաճառքի գծով	26,992	10,798
Դեբիտորական պարտքեր կապակցված կողմերին պաշարների վաճառքի գծով	908	9,052
Դեբիտորական պարտքեր մատուցված ծառայությունների և կատարված աշխատանքների գծով	56	13
Դեբիտորական պարտքեր կապակցված կողմերին մատուցված ծառայությունների և կատարված աշխատանքների գծով	-	204,077
Փոխհատուցման ենթակա ներմուծման ընթացիկ ԱԱՀ	-	1,391
Դեբիտորական պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով	-	60
Այլ դեբիտորական պարտքեր	-	2,600
	27,956	227,991

Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը հիմնականում արտահայտված են հայկական դրամով և ունեն 30 օր ժամկետայնություն: Հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտի դրությամբ դեբիտորական պարտքերը արժեզրկված չեն:

14. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

	2013թ.	2012թ.
Ընթացիկ հաշիվներ բանկում (ԱՄՆ դոլար)	301,750	1,735,777
Ընթացիկ հաշիվներ բանկում (ՀՀ դրամ)	37,112	49,691
Ընթացիկ հաշիվներ բանկում (եվրո)	21,033	3,302
Ընթացիկ հաշիվներ բանկում (ռուսական ռուբլի)	18,061	6,779
	377,956	1,795,549

(հազար ՀՀ դրամ)

15. Մեփական կապիտալ և պահուստներ

Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետոմսերի քանակ, եթե այլ տեղեկատվություն նշված չէ
Հայտարարված բաժնետոմսեր

Անվանական արժեք

Շրջանառության մեջ հունվարի 1-ի դրությամբ

Շրջանառության մեջ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ամբողջովին վճարված

<i>Սովորական բաժնետոմսեր</i>	
<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
1,000 դրամ	1,000 դրամ
3,100,100	3,100,100
3,100,100	3,100,100

Սովորական բաժնետոմսեր

Բոլոր բաժնետոմսերն ունեն հավասար իրավունքներ Ընկերության մնացորդային ակտիվների նկատմամբ:

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ «մեկ բաժնետոմս-մեկ ձայն» սկզբունքով:

Ընկերության բոլոր սովորական բաժնետոմսերը գրավադրված են վարկային գծերի դիմաց (Ծանոթագրություն 16):

Շահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության՝ տեղական օրենսդրությամբ պահանջվող, ՖՀՄՄ-ների համաձայն պատրաստված, ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված չբաշխված շահույթի մնացորդով:

16. Վարկեր և փոխառություններ

<i>Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ</i>	<i>Արժույթ</i>		<i>Մարման ամսաթիվ</i>	<i>2013թ.</i>	<i>2012թ.</i>
	<i>Ստորադասակարգված</i>	<i>Ստորադասակարգված</i>			
Ապահովված վարկ «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ կողմից	ԱՄՆ դոլար	11%/13%	26.06.2023	93,883,219	56,978,820
Գրավով չապահովված փոխառություն վերջնական մայր ընկերությունից	ՀՀ դրամ	9%	30.05.2024	5,853,662	5,336,668
				99,736,881	62,315,488

Ապահովված վարկ «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի կողմից

2011թ. նոյեմբերի 22-ին ստորագրվել է 283,300 հազ. ԱՄՆ դոլար սահմանաչափով վարկային գծի բացման ընդհանուր պայմանագիրը: Ներկայումս վարկային գիծը բաղկացած է 3 ենթավարկային գծերից՝ #201, 202 և 203: Համաձայն պայմանագրի #201 և 203 վարկային գծերի համար որպես տոկոսադրույք կարող է կիրառվել 11% կամ LIBOR USD 3m + 6,02% տոկոսադրույքներից առավելագույնը, իսկ #202 վարկային գծի համար՝ 13% կամ LIBOR USD 3m + 8,02%:

«ՎՏԲ Բանկից» ստացված վարկն ապահովված է Ընկերության 100% բաժնետոմսերով, «Արմենիան Քալիբր Փրոգրամ» ՓԲԸ-ի 100% բաժնետոմսերով, ինչպես նաև գրավադրված են վերոնշյալ ընկերությունների շարժական և անշարժ գույքը: Բացի այդ, 201P ոչ բնակելի տարածքի հիփոթեքի պայմանագրի համաձայն գրավադրված է նաև «Վալլեքս Ֆ.Ս. Էսթ» ՍՊԸ-ի անշարժ գույքը:

Ավելի վաղ գրավադրված էր նաև «Քեյ-Էս-Էմ-Էյ» ընկերությանը պատկանող «Վալլեքս Ֆ.Ս. Էսթ» ՍՊԸ-ի կանոնադրական կապիտալում 99.999% բաժնեմասը, որը դադարել է գրավ հանդիսանալուց 201P պայմանագրի կնքելուց հետո:

Վարկի հիմնական գումարի և տոկոսների մարումները կիրականացվեն սկսած 2015 թ.-ից:

(հազար ՀՀ դրամ)

16. Վարկեր և փոխառություններ (շարունակություն)

Չապահովված փոխառություն վերջնական մայր ընկերությունից

2011թ. հունիսի 30-ին վերջնական մայր ընկերության կողմից տրամադրված գրավով չապահովված կարճաժամկետ փոխառության պայմաններն էականորեն փոխվեցին, որի արդյունքում սկզբնական պարտավորության մարումը երկարաձգվեց 2011թ. դեկտեմբերի 31-ից մինչև 2024թ. մայիսի 30-ը: Փոխառության պայմանագրի պայմանների փոփոխությունները հաշվառվեցին որպես սկզբնական կարճաժամկետ ֆինանսական պարտավորության մարում և նոր երկարաժամկետ ֆինանսական պարտավորության ճանաչում:

Հաշվի առնելով այն փաստը, որ երկարաժամկետ փոխառությունը վերջնական մայր ընկերության կողմից տրամադրվել է շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով (9%), փոխառությունը ճանաչվել է իրական արժեքով՝ կիրառելով նմանատիպ գործիքների համար գնահատված շուկայական տոկոսադրույքը: Շուկայական տոկոսադրույքը գնահատվել է 19%՝ նույն արժույթով թողարկված ՀՀ կառավարության երկարաժամկետ արժեթղթերի եկամտաբերությանն ավելացնելով 3% վարկային սպրեդ: Սկզբնական ճանաչման պահին իրական արժեքի և փոխառության անվանական արժեքի միջև տարբերությունը ճանաչվել է որպես լրացուցիչ վճարված կապիտալ, առանց հաշվի առնելու հետաձգված հարկը 14,535,822 գումարի չափով՝ 2013 և 2012թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

17. Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

	<u>2013թ.</u>	<u>2012թ.</u>
Կրեդիտորական պարտքեր ԱԱՀ-ի գծով	1,655,917	106,284
Կրեդիտորական պարտքեր ստացված նյութերի գծով	767,694	56,683
Կրեդիտորական պարտքեր ստացված ծառայությունների և աշխատանքների գծով	747,286	271,930
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից ստացված ծառայությունների և աշխատանքների գծով	261,944	13,926
Կրեդիտորական պարտքեր աշխատավարձի գծով	239,152	138,431
Կապակցված կողմերից ստացված կանխավճարներ	220,137	-
Կրեդիտորական պարտքեր ներմուծված հիմնական միջոցների գծով	141,162	1,107
Կրեդիտորական պարտքեր եկամտահարկի գծով	96,921	30,284
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից ստացված նյութերի գծով	93,096	11,082
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից ներմուծված հիմնական միջոցների գծով	63,738	-
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից գործառնական վարձակալության գծով	63,454	4,913
Կրեդիտորական պարտքեր ստացված հիմնական միջոցների գծով	21,945	594
Կրեդիտորական պարտքեր արհմիությանը	14,267	4,144
Կրեդիտորական պարտքեր ոչ ռեզիդենտների շահութահարկի գծով	5,431	-
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից ստացված հիմնական միջոցների գծով	3,552	4,774
Կրեդիտորական պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով	3,448	19,580
Ստացված կանխավճարներ	2,264	-
Կրեդիտորական պարտքեր գույքահարկի գծով	1,926	3,615
Կրեդիտորական պարտքեր շրջակա միջավայրի աղտոտման համար վճարների գծով	329	1,516
Կրեդիտորական պարտքեր պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով	-	23,123
Այլ կրեդիտորական պարտքեր	374	79
	4,404,037	692,065

Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը հիմնականում արտահայտված են հայկական դրամով և ունեն 30 օր ժամկետայնություն:

(հազար ՀՀ դրամ)

18. Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ

2008թ.-ին Ընկերությունը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հետ համաձայնեցրել է անտառապատման ծրագիր, որը պետք է փոխհատուցի հանքավայրի շահագործման նախապատրաստական աշխատանքների և գործարանի կառուցման նպատակով անտառահատումների հետևանքով շրջակա միջավայրին հասցված վնասը: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ իր պարտավորությունը գնահատելիս Ընկերությունը դիտարկել է հատված ծառերի ընդհանուր տարածքը, հատված ծառերի մակերեսի և անտառապատման ենթակա համապատասխան ծրագրով սահմանված տարածքների հարաբերակցությունը, աշխատանքների համաձայնեցված ժամկետները և մոտավոր ծախսերը: Անտառապատման ենթակա տարածքի միավորի հաշվով աշխատանքների արժեքը գնահատելիս Ընկերությունը դիտարկել է անտառապատման համար կապալառուների հետ կնքված պայմանագրերի փաստացի գները:

	<i>Պահուստ</i>
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	89,423
Հաշվեգրված	107,758
Օգտագործված	(76,390)
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	120,791
Հաշվեգրված	76,266
Օգտագործված	(85,234)
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	111,823

Վերոնշյալ պահուստից բացի Ընկերությունը ձևավորել է մակաբացման աշխատանքներից հետո հողերի վերականգնման գծով պահուստ 525,837 գումարի չափով 2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ (2012թ.՝ 228,488):

Տվյալ պահուստը ձևավորվել է Ընկերության կողմից հանքավայրի շահագործման ժամկետի վերջում շրջակա միջավայրի վերականգնողական ծրագրերի համար պահանջվող միջոցառումների արժեքային գնահատման արդյունքում: Որպես հողերի վերականգնման հիմնական տարբերակ նախատեսված է շահագործման ժամկետի վերջում հիմնական արտադրական տարածքների (դատարկ ապարների լցակույտի և պոչամբարի) վնասագերծում՝ հողածածկման միջոցով, ինչպես նաև այլ արտադրական տարածքների վնասագերծում հնարավոր թունավոր թափոններից: Այդ նպատակով ներկայումս իրականացվում է բացահանքի և լեռնահարստացուցիչ կոմբինատի տարածքում առկա սևահողի պահեստավորում և պահպանում, իսկ հետագայում՝ դրա օգտագործում պոչամբարի և լցակույտի տարածքի մակերեսը մինչև 15 սմ հաստությամբ հողաշերտով ծածկելու համար: Համապատասխանաբար, Ընկերության կողմից հողերի վերականգնման միջոցառումների արժեքային գնահատման աշխատանքը կատարվել է ելնելով հիմնական արտադրական տարածքների (լցակույտի և պոչամբարի) համար հողաշերտով ծածկման համար անհրաժեշտ աշխատանքների արժեքային գնահատումից:

Հողածածկման համար պահանջվող աշխատանքները ներառում են հինգ ուղղություն՝

- Հողի պահեստավորում և խտածածկում՝ հողի էրոզիան կանխելու համար,
- Պահեստից հողը հողածածկման տարածք տեղափոխելու համար նախապատրաստման աշխատանքներ (բարձրման նախապատրաստում և բարձում),
- Հողի տեղափոխման աշխատանքներ (հողի տեղափոխման հեռավորությունը նախատեսվում է միջինը 3 կմ),
- Հողածածկման տարածքի հարթեցում,
- Տարածքի կանաչապատում:

Նշված ուղղություններով աշխատանքները գնահատելու նպատակով Ընկերությունն օգտագործել է նույն կամ համանման դեպքերում փաստացի ծախսերի վերաբերյալ առկա տվյալները: Վերոնշյալ գնահատումներով, Թեղուտի հանքավայրի շահագործման ժամկետի ավարտին նախատեսվող հողերի վերականգնման ծախսերը կկազմեն մոտ 800,000 (2012թ.՝ 700,000): Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստը ստացվել է հիմնվելով վերոնշյալ գնահատման վրա, օգտագործելով 5.8% գնաճի դրույք (2012թ.՝ 5%) և գեղչման ոչ ռիսկային սոլուսադրույք 11.64% (2012թ.՝ 16,35%): Աշխատանքները կիրականացվեն 2022-2026 թթ.:

(հազար ՀՀ դրամ)

18. Հողերի վերականգնման ծախսերի գծով պահուստ (շարունակություն)

	<i>Պահուստ</i>
2012թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-
Հաշվեգրված	228,488
2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	228,488
Զեղչի տոկոսադրույքի ճշգրտում և ներառված տոկոսներ	37,243
Գնահատման արժեքներում և ենթադրություններում փոփոխությունների ազդեցություն	260,106
2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	525,837

19. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

«Կապակցված կողմերի բացահայտումներ» ՀՀՄՍ 24 ստանդարտի համաձայն կողմերը համարվում են կապակցված, եթե նրանցից մեկը կարող է վերահսկել մյուսին կամ նշանակալի ազդեցություն ունենալ մյուսի ֆինանսական և գործառնական որոշումներ կայացնելու ընթացքում: Կողմերի կապակցվածությունը որոշելիս հաշվի է առնվում կողմերի փոխհարաբերությունների բնույթը, այլ ոչ միայն դրանց իրավական ձևը:

Կապակցված կողմերը կարող են այնպիսի գործարքների մեջ մտնել, որոնք չէին իրականացվի ոչ կապակցված կողմերի միջև: Կապակցված կողմերի միջև իրականացվող գործարքների գներն ու պայմանները կարող են տարբերվել ոչ կապակցված կողմերի գործարքների գներից և պայմաններից: Մայր ընկերության վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացահայտված է Ծանոթագրություն 1-ում: Ընդհանուր վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններն իրենցից ներկայացնում են մայր ընկերության վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպությունները:

Կապակցված կողմերի հետ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում իրականացված գործարքների գումարները և մնացորդները տարվա վերջի դրությամբ, ներկայացված են ստորև.

Կապակցված կողմերի / կապակցված կողմերի հանդեպ պարտավորություններ

	Կապակցված կողմերի պարտավորություններ		Կապակցված կողմերի հանդեպ պարտավորություններ	
	2013թ.	2012թ.	2013թ.	2012թ.
«Բեյզ Մեթրլս» ՓԲԸ	-	210,861	(255,846)	(3,769)
«Լեռնամետալուրգիայի Ինստիտուտ» ՓԲԸ	82	6,355	(180,491)	-
«Վալլեքս Ֆ.Մ.Էսթ» ՍՊԸ	-	-	(152,970)	-
«Արմենիան Քափրը Փրոգրամ» ՓԲԸ	-	2,267	(92,750)	(11,046)
«Վալլեքս Տուր» ՓԲԸ	826	-	(8,246)	(12,891)
«Վալլեքս Գրուպ» ՓԲԸ	-	-	(6,768)	(3,744)
«Վալլեքս ԱյԹի» ՍՊԸ	-	-	(3,701)	(735)
«Լոռվա ԳԵՈ» ԲԲԸ	-	-	(1,668)	(814)
«Վալլեքս Մայնինգ» ՍՊԸ	-	-	(1,500)	(468)
«Բեյզ Մեթրլս» ՓԲԸ Երևանյան մասնաճյուղ	-	-	(1,086)	(362)
«Գուգարքի ԳԵՈ» ԲԲԸ	-	-	(894)	(300)
«ՄԳՏՄ Սերվիս» ՓԲԸ	-	-	-	(564)
	908	219,483	(705,920)	(34,693)

(հազար ՀՀ դրամ)

19. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ (շարունակություն)

Կապակցված կողմերի հետ գործարքներ

	Վաճառք և մատուցված ծառայություններ կապակցված կողմերին		Գնումներ կապակցված կողմերից	
	2013թ.	2012թ.	2013թ.	2012թ.
	«Բեյզ Մեթրլա» ՓԲԸ	2,129,869	175,718	227,939
«Լեռնամետալուրգիայի Ինստիտուտ» ՓԲԸ	7,322	642	895,462	1,276,029
«Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ	5,829	135,634	177,897	434,228
«Վալլեքս Տուր» ՓԲԸ	688	83	21,446	145,300
«Վալլեքս Ֆ.Մ. Էսթ» ՍՊԸ	–	–	830,360	–
«Վալլեքս Գրուպ» ՓԲԸ	–	–	49,104	38,268
«Վալլեքս Այթի» ՍՊԸ	–	–	37,273	28,725
«Լոռվա ԳԵՈ» ԲԲԸ	–	–	14,339	19,611
«Գուգարքի ԳԵՈ» ԲԲԸ	–	–	7,899	4,224
«Վալլեքս Մայնինգ» ՍՊԸ	–	–	5,664	5,580
«Բեյզ Մեթրլա» ՓԲԸ Երևանյան մասնաճյուղ	–	–	4,344	4,344
«Վալլեքս Գարդեն Հոթել» ՓԲԸ	–	–	3,845	–
«ՄԳՏՄ Սերվիս» ՓԲԸ	–	–	3,552	24,385
	2,143,708	312,077	2,279,124	2,006,478

Կապակցված կողմերին կատարած վաճառքները և մատուցված ծառայությունները բաղկացած են համախառն մատուցված մակաբացման աշխատանքների և վաճառված պաշարների գումարներից :

«Բեյզ Մեթրլա» ՓԲԸ-ն հանդիսանում է ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություն: Ընկերությունը «Բեյզ Մեթրլա» ՓԲԸ-ին մատուցում է մակաբացման ծառայություններ: «Բեյզ Մեթրլա» ՓԲԸ ընդհանուր վաճառքների 2,102,682 (2012: 170,422) կազմում է մակաբացման գծով մատուցված ծառայությունները, իսկ մնացած 27,187 (2012: 5,296) կազմում է վաճառված պաշարների գումարը:

«Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ-ն հանդիսանում է վերջնական մայր ընկերություն: «Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ-ն տրամադրում է Ընկերությանը հիմնական միջոցներ գործառնական վարձակալությամբ, մատակարարում է կյուբեր:

«Լեռնամետալուրգիայի Ինստիտուտ» ՓԲԸ-ն հանդիսանում է ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություն: «Լեռնամետալուրգիայի Ինստիտուտ» ՓԲԸ-ն տրամադրում է Ընկերությանը շինարարական աշխատանքների հետ կապված ծառայություններ:

Կապակցված կողմերի հետ բոլոր գործարքների մնացորդները ենթակա են մարման դրամական միջոցներով հաշվետու ամսաթվից հետո վեց ամսվա ընթացքում: Մնացորդներից ոչ մեկը գրավով ապահովված չէ:

Փոխառություններ

2013թ. կապակցված կողմերից ստացված դրամական միջոցների շարժը

Արժույթ	Տոկոսադրույք	Մնացորդ	Ստացված վարկեր	Հաշվեգրված տոկոսներ	Վարկի մարում	Իրական արժեքի ճշգրտում	Մնացորդ	
		31-ի դրությամբ					31-ի դրությամբ	
«Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ	ՀՀ դրամ	9%	5,336,668	–	1,016,994	(500,000)	–	5,853,662

(հազար ՀՀ դրամ)

19. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ (շարունակություն)

Փոխառություններ (շարունակություն)

2012թ. կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների շարժը

Արժույթ	Տոկոսա- դրույք	Մնացորդ 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Ստացված վարկեր	Հաշվեգրված տոկոսներ	Վարկի մարում	Իրական արժեքի ճշգրտում	Մնացորդ 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	
«Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ	ՀՀ դրամ	9%	21,568,688	890,110	3,793,282	(18,837,620)	(2,077,792)	5,336,668

Վերջնական մայր ընկերությունից ստացված փոխառության գծով կիրառվում է տարեկան 9% տոկոսադրույք, փոխառությունը ենթակա է մարման 2024թ. -ին: Սկզբնական ճանաչման պահին փոխառությունը զեղչվել է՝ կիրառելով 19% շուկայական տոկոսադրույք: Անվանական արժեքի և սկզբնական ճանաչման պահին իրական արժեքի միջև տարբերությունը ճանաչվել է որպես լրացուցիչ կապիտալ՝ առանց հաշվի առնելու հետաձգված հարկը:

Վերջնական մայր ընկերությունից ստացած փոխառության գծով 2013թ. -ին հաշվեգրված տոկոսների գումարը կազմում է 1,016,994 (2012թ.՝ 3,793,282):

Մայր ընկերությունը և վերջնական մայր ընկերությունը երաշխիքներ և այլ ապահովություն են տրամադրել «ԿՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ից ստացված 283,300 հազար ԱՄՆ դոլար ընդհանուր գումարով վարկային գծի համար (Ծանոթագրություն 16):

Առանցքային կառավարչական աշխատակազմի հատուցում

2013թ. ընթացքում առանցքային կառավարչական աշխատակազմի ստացած հատուցումը կազմել է 86,059 (2012թ.՝ 17,215):

20. Պարտավորվածություններ և պայմանական պարտավորություններ

Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ՝ Ընկերությունը որպես վարձակալ

Ընկերությունը վարձակալել է շենքեր և որոշակի մեքենա-սարքավորումներ վերջնական մայր ընկերությունից: Այս վարձակալությունների տևողությունը մեկ տարի է՝ երկարացման հնարավորությամբ, եթե չորոշվի վարձակալությունն ավարտել: Այլ վարձակալության պայմանագրերը միջինում ունեն մեկ տարվա տևողություն՝ երկարացման հնարավորությամբ, կողմերի պայմանավորվածության հիման վրա: Այս վարձակալության պայմանագրերն Ընկերության վրա որևէ սահմանափակում չեն դնում:

Չեղյալ չհամարվող գործառնական վարձակալության գծով ապագա նվազագույն վարձավճարները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել են.

	2013թ.	2012թ.
Մինչև մեկ տարի	93,673	37,754
Մեկ տարուց ավել (սակայն ոչ ավել, քան հինգ տարի)	238	565
	93,911	38,319

(հազար ՀՀ դրամ)

20. Պարտավորվածություններ և պայմանական պարտավորություններ (շարունակություն)

Ներդրումային բնույթի պայմանական պարտավորություններ

Ներդրումային բնույթի պայմանական պարտավորությունները ներառում են հիմնական միջոցների ձեռքբերում, մետաղական կառուցվածքների շինարարություն և մոնտաժ, ջրագծերի շինարարություն, էլեկտրականության միացում և հարակից շինարարական աշխատանքներ: Շինարարական պայմանագրերը հիմնականում կնքվել են 2012թ. -ին՝ միջինում մեկ տարի տևողությամբ: Հիմնական միջոցների գնման պայմանագրերը երկարաժամկետ են:

Ներդրումային բնույթի պայմանական մինիմալ ապագա պարտավորությունները 2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում են 13,340,462 (2012թ.՝ 22,113,485):

Մետաղական կառուցվածքների շինարարական մի շարք պայմանագրերի գծով հիմնական պարտավորությունից բացի Ընկերությունը պետք է վճարի նաև կառուցվածքների մաքրման համար: Տվյալ գումարը կհաշվարկվի աշխատանքների իրականացումից հետո 1 քմ համար 610 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ) գնով:

Գործարար միջավայրը

Հայաստանի Հանրապետությունը շարունակում է տնտեսական բարեփոխումները և իրավական, հարկային ու կարգավորման հայեցակարգերի զարգացումը՝ շուկայական տնտեսության պահանջներին համապատասխան: Հայաստանի տնտեսության ապագա կայունությունը հիմնականում կախված է այս բարեփոխումներից և զարգացումներից, ինչպես նաև կառավարության կողմից իրականացվող տնտեսական, ֆինանսական և դրամավարկային քաղաքականությունների արդյունավետությունից:

Ընկերության ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխան քայլեր է ձեռնարկում գոյություն ունեցող պայմաններում Ընկերության կայունության ապահովման համար:

Իրավական միջավայր

Իր սովորական գործունեության ընթացքում Ընկերությունը հանդիսանում է դատական հայցերի և պահանջների օբյեկտ: Ղեկավարության համոզմամբ, հնարավոր վերջնական պարտավորությունները, որոնք ծագում են նման հայցերի և պահանջների արդյունքում, էական բացասական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ հետագա գործունեության արդյունքների վրա:

Ապահովագրություն

Թեև Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում, Ընկերությունը քայլեր է ձեռնարկել հիմնական միջոցների ապահովագրման ուղղությամբ: Քանի դեռ Ընկերությունը չունի համապատասխան ապահովագրություն, գոյություն ունեի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող էր զգալի բացասական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

2012թ. ընթացքում Ընկերությունն ապահովագրել է իր հիմնական միջոցները 282,697,617 ԱՄՆ դոլար ընդհանուր գումարով:

Շրջակա միջավայրի պահպանություն

Շրջակա միջավայրի պահպանությունը կարգավորող օրենսդրությունը մշակման փուլում է Հայաստանում, և պետական մարմինների իրավասությունները շարունակաբար վերանայվում են: Ընկերությունը պարբերաբար գնահատում է իր պարտավորությունները՝ համաձայն բնապահպանության գործող կանոնակարգերի: Պարտավորությունները որոշելուց հետո, դրանք անմիջապես ճանաչվում են: Հնարավոր պարտավորությունները, որոնք կարող են առաջանալ գործող կանոնակարգերի, քաղաքացիական գործերի գծով դատական վարույթների կամ օրենսդրության փոփոխության հետևանքով, հնարավոր չէ գնահատել, սակայն դրանք կարող են էական լինել: Ներկա օրենսդրական միջավայրում ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը չունի էական չճանաչված պարտավորություններ շրջակա միջավայրի պահպանության հետ կապված:

(հազար ՀՀ դրամ)

20. Պարտավորվածություններ և պայմանական պարտավորություններ (շարունակություն)

Հարկային միջավայր

Հայաստանի Հանրապետության հարկային, արժույթային և մաքսային օրենսդրությունները հանդիսանում են տարբերակներ և հաճախակի իրականացվող բարեփոխումների առարկա: Ընկերության գործունեության ընթացքում կիրառված այդ օրենսդրությունների գծով դեկլարացիայի մեկնաբանությունները կարող են վիճարկվել համապատասխան պետական մարմինների կողմից: Հարկային մարմինները կարող են ավելի խիստ դիրքորոշում ընդունել օրենսդրության մեկնաբանությունների և գնահատումների գծով, որի արդյունքում հնարավոր է, որ այն գործարքների և գործունեության հարկային հաշվառման նկատմամբ վերաբերմունքը փոխվի, որոնք նախկինում հարկային մարմինները չէին վիճարկել: Որպես այդպիսին, էական լրացուցիչ հարկեր, տույժեր և տուգանքներ կարող են հաշվարկվել: Ստուգմանը նախորդող երեք օրացուցային տարիների հարկային հաշվառումը կարող է ենթարկվել ստուգման: Որոշ դեպքերում ստուգումները կարող են իրականացվել ավելի երկար ժամանակահատվածի համար:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ 2013թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պատշաճ կերպով է կիրառում համապատասխան օրենքները, և Ընկերության հարկային, արժույթային և մաքսային հարցերի գծով դիրքորոշումը ՀՀ պետական մարմինների կողմից կընդունվի:

21. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակները և քաղաքականությունը

Ընկերության հիմնական ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը: Այդ ֆինանսական պարտավորությունների հիմնական նպատակն է Ընկերության գործունեության ֆինանսավորումը: Ընկերությունը ենթակա է շուկայական, վարկային և իրացվելիության ռիսկերի:

Ընկերության ղեկավարությունն իրականացնում է տվյալ ռիսկերի կառավարման վերահսկողություն: Այդ ռիսկերի կառավարման սկզբունքներն ամփոփված են ստորև:

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքների տատանումների ռիսկն է շուկայական գների փոփոխության հետևանքով: Շուկայական գները ներառում են ռիսկի 3 տեսակ՝ ապրանքների գների և այլ գների փոփոխության ռիսկ, տոկոսադրույքի փոփոխության ռիսկ, արտարժույթային ռիսկ: Շուկայական ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, ավանդները, դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը, հաշվեգրված պարտավորությունները և ածանցյալ ֆինանսական գործիքները:

Արտարժույթային ռիսկ

Արտարժույթային ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության հետևանքով ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքների տատանումների ռիսկն է: Արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության ռիսկին հիմնականում ենթարկվում են Ընկերության դրամական միջոցները:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Ընկերության՝ նախքան հարկումը շահույթի զգայունությունը արտարժույթի փոխարժեքների հնարավոր փոփոխության նկատմամբ (դրամական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքների փոփոխությունների պատճառով, այլ փոփոխականների հաստատուն լինելու դեպքում):

(հազար ՀՀ դրամ)

21. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակները և քաղաքականությունը (շարունակություն)

Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների նկատմամբ զգայունություն

2013թ.

<i>Արժույթ</i>	<i>Փոխարժեքի աճ (%)</i>	<i>Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն</i>
ԱՄՆ դոլար	5,62%	(5,307,790)
Եվրո	10,83%	(24,651)
Ռուսական ռուբլի	10,46%	504

<i>Արժույթ</i>	<i>Փոխարժեքի նվազում (%)</i>	<i>Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն</i>
ԱՄՆ դոլար	-5,62%	5,307,790
Եվրո	-10,83%	24,651
Ռուսական ռուբլի	-10,46%	(504)

2012թ.

<i>Արժույթ</i>	<i>Փոխարժեքի աճ (%)</i>	<i>Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն</i>
ԱՄՆ դոլար	5.49%	(2,044,133)
Եվրո	12.31%	(16,309)
Ռուսական ռուբլի	11.42%	14,254

<i>Արժույթ</i>	<i>Փոխարժեքի նվազում (%)</i>	<i>Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն</i>
ԱՄՆ դոլար	-5.49%	2,044,133
Եվրո	-12.31%	16,309
Ռուսական ռուբլի	-11.42%	(14,254)

Տոկոսադրույքների փոփոխության զգայունության վերլուծություն

Վարկերի և փոխառությունների գծով տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքի տատանումների ռիսկն է շուկայում տոկոսադրույքների փոփոխության հետևանքով: Շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության ռիսկին ենթարկվում են Ընկերության լոգացող տոկոսադրույքով երկարաժամկետ պարտավորությունները: Ընկերությունը կառավարում է իր տոկոսադրույքի ռիսկը լոգացող և ֆիքսված տոկոսադրույքով վարկերի և փոխառությունների պորտֆելի հավասարակշռությունը պահելու միջոցով: Ընկերությունը ենթարկվում է փոխառությունների և վարկերի տոկոսադրույքների փոփոխության ռիսկի: Ընկերությունը միջոցներ է ներգրավում ինչպես ֆիքսված, այնպես էլ լոգացող տոկոսադրույքով:

Ստորև բերված աղյուսակում ամփոփված են Ընկերության չմարված տոկոսային վարկերն ու փոխառությունները`

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2013թ.	2012թ.
Ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտավորություն	5,853,662	5,336,668
Լողացող տոկոսադրույքով պարտավորություն	93,883,219	56,978,820
	99,736,881	62,315,488

(հազար ՀՀ դրամ)

21. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակները և քաղաքականությունը (շարունակություն)

Լոդացող տոկոսադրույքի փոփոխության նկատմամբ դրամական հոսքերի զգայունության վերլուծություն

Ներկայացված տարիների ռիսկի ենթարկվածության վերլուծությունից ելնելով՝ լոդացող տոկոսադրույքի հնարավոր փոփոխությունները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կհանգեցնեն նախքան հարկումը շահույթի փոփոխության աղյուսակում նշված գումարների չափով: Տվյալ վերլուծությունը ենթադրում է, որ այլ փոփոխականները, հատկապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

	2013թ.	
	<i>Տոկոսադրույքի փոփոխություն, բազիսային միավորներ</i>	<i>Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն</i>
Պարտավորություններ ԱՄՆ դոլարով		
LIBOR դրույքի նվազում	(3)	(29,183)
LIBOR դրույքի աճ	3	29,183

Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկն իրենից ներկայացնում է գործընկերոջ կողմից՝ ֆինանսական գործիքի կամ հաճախորդի հետ կնքած պայմանագրի գծով պարտականությունները չկատարելու հետևանքով ֆինանսական վնասներ կրելու ռիսկը: Ընկերությունը ենթարկվում է վարկային ռիսկի կապված գործառնական գործունեության (հիմնականում պայմանավորված առևտրային դեբիտորական պարտքերի առկայությամբ) և ֆինանսական գործունեության հետ, ներառյալ ավանդներ բանկերում և ֆինանսական կառույցներում, արտարժույթով և այլ ֆինանսական գործիքներով գործարքներ:

Ֆինանսական գործիքներ և դրամական ներդրումներ

Կանխիկ դրամական միջոցների ավելցուկները ներդրվում են ֆինանսական հաստատություններում, որոնք ներդրման պահի դրությամբ ունեն դեֆոլտի մինիմալ ռիսկ:

Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ Ընկերությունը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամկետին: Ընկերությունն իրականացնում է դրամական միջոցների դեֆիցիտի ռիսկի վերահսկողություն՝ ընթացիկ իրացվելիության պլանավորման միջոցով: Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացվում է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունների բաշխումը, ըստ հաշվետու ամսաթվից մինչև չգեղջված պարտավորությունների՝ պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների: Պարտավորությունները, որոնք ենթակա են ցպահանջ մարման, դասակարգվում են այնպես, ինչպես եթե մարման պահանջը ներկայացված լիներ ամենավաղ հնարավոր ամսաթվով:

2013թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարի	Ցպահանջ	Մինչև 1 տարի			5 տարուց ավել		Ընդամենը
		1-ից 2 տարի	2-ից 5 տարի				
Տոկոսային վարկեր և փոխառություններ	-	-	9,498,295	66,298,216	117,377,282	193,173,792	
Կրեդիտորական պարտք և հաշվեգրված պարտավորություններ	2,525,719	-	-	-	-	2,525,719	

(հազար ՀՀ դրամ)

21. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակները և քաղաքականությունը (շարունակություն)

Իրացվելիության ռիսկ (շարունակություն)

2012թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարի	Ցայահանջ	Մինչև 1 տարի	1-ից 2 տարի	2-ից 5 տարի	5 տարուց ավել	Ընդամենը
Տոկոսային վարկեր և փոխառություններ	-	-	-	14,821,298	124,510,775	139,332,073
Կրեդիտորական պարտք և հաշվեգրված պարտավորություններ	526,137	165,928	-	-	-	692,065

Մեփական կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարումը կարգավորող ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն դեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու, ինչպես նաև շուկայի մասնակիցների վստահությունը պահպանելու համար:

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոխվել: Ընկերության նկատմամբ չեն գործում կապիտալի կառավարմանը վերաբերող արտաքին պահանջներ:

Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ Ընկերության պարտքի և կապիտալի հարաբերակցությունը կազմում էր՝

	2013թ.	2012թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	110,137,146	69,430,245
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	(377,956)	(1,795,549)
Զուտ պարտավորություններ	109,759,190	67,634,696
Ընդամենը սեփական կապիտալ	17,399,297	17,205,182
Պարտավորության և կապիտալի հարաբերակցությունը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	6.3	3.9

Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Ընկերության ֆինանսական գործիքների իրական արժեքն էականորեն չի տարբերվում դրանց հաշվեկշռային արժեքից:

22. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցող դեպքեր

Ընկերությունը 2014թ-ին ստացել է 17,831,129 գումարի ֆինանսավորում «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ հետ գործող վարկային պայմանագրի շրջանակներում (Ծանոթագրություն 16):